

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

576

BLAND
YANKEES OCH INDIANER

EN ENKÖPINGSBOS RESOR OCH ÄFVENTYR I AMERIKA

SKILDRADE AF HONOM SJÄLF

UPPTECKNADE AF

E. J. KÄRRSTRÖM

(EFTERTRYCK FÖRBJUDES.)

STOCKHOLM
GUSTAF CHELIUS.

STOCKHOLM, CENTRAL-TRYCKERIET, 1896

1. Utresan.

U

ng, äfventyrslysten, romantiskt anlagd, sextonårig, blef mig stugan småningom för trång i Enköping, där jag vuxit upp i en aktad handtverkares familj, själf den fjärde af sju barn.

Det skulle egentligen varit mig likgiltigt, hvart resan gått, bara jag kommit ut, men en farbroders adress i Amerika var känd hemma, och så ung jag då ännu var, ansågs det klokast begifva sig till ett land, där man åtminstone hade någon att stöda sig till, framför ett, där alla voro främmande. Alltså blef Nord-

Amerika målet, kring hvilket alla mina rosenfärgade drömmar samlade sig, och Chicago, det då redan ryktbara skandinaviska nybygget, utgångspunkten för mina tilltänkta operationer och äfventyr.

Men först vill jag nu berätta något af hvad jag minns om öfverfarten och resan dit. Den 3 juni 1868 tidigt på morgonen syntes en mängd folk begifva sig ned till ångf. Ivar Blå, som pustande och rökande låg vid Enköpings hamn. De voro dels resande på Stockholm, dels stadsbor och ungdom som följde vännen och lekkamraten på väg, då han nu stod i begrepp att — kanske för alltid — lämna dem och fädernestaden. På Ivar Blås akterdäck stod redan resgodset, utgörande en väldig packlår, egentligen mer än tillräckligt stor och förfärdigad af dåvarande snickaren, numera glasmästaren G. L. B.

Som sällskap medföljde i öfrigt min far till Stockholm, hvarifrån kanalvägen togs till Göteborg. Glädjen att vara ute i världen på egen hand var stor, men reducerades något vid känslan af den tomhet och öfvergifvenhet som infann sig, så snart jag kom så långt att endast obekanta ansikten voro synliga kring mig. Men sådana stunder voro ej långa, ty jag hade lätt att göra mig bekant, och i Göteborg fick jag redan en stallbroder, en må-

laregesäll Holm från mellersta Sverige nå'n stans, och han blef sedan mitt trogna sällskap hela vägen genom Hull, Liverpool, Halifax, New-York och Chicago. Sällskapet var egentligen hvarken underhållande eller lärorikt, men landsmanskapet, språket — allt gjorde honom för mig omistlig, och därigenom hände sig att jag landade på amerikanska kontinenten utan att kunna ett enda engelskt ord. Vi talade gifvetvis svenska hela tiden.

Första gången vi bringades till insikt uti detta fatala förhållande var vid postkontoret i Liverpool, där några unga postfröknar under vårt besök i lokalen *drefvo* uppenbart med oss, utan att vi med ett ord kunde svara på deras i våra öron barbariskt ljudande rotväliska. Men det bekom oss ingenting, vi voro lika glada för det; vi hade hela världen framför oss, och borde ofelbart med tiden eröfra densamma eller åtminstone bli betydande män och framför allt mycket förmögna. I den riktningen gingo alla våra drömmar, och framtiden låg för oss som en härlig rosensky, nyare och praktfullare för hvarje ny åskådning.

Af själfva resan minnes jag blott, att vi fingo i Liverpool vänta 14 dagar på ångbåten, och att denna sedan gick öfver till Cork på Irland, där en hop snuskigt landtfolk till allas vår afsky togs ombord. På hafvet hade vi

storm ett par dagar, och sjösjukan gjorde där-
under tillståndet ombord nästan odrägligt. De
öfverallt utgjutna »tributerna» äfvensom kräk-
magarne själfva öfveröstes med kalk, så att
hela fartyget blef ett slags flytande, ambula-
torisk pudrettfabrik af solidaste dimensioner.

Modet sjönk, men steg ånyo, då Halifax'
storartade fästningsverk kom i sikte, och där-
med den nya världen öppnade för oss sitt
panorama. Vackert och präktigt såg det ut,
men präktigare voro mina framtidsdrömmar.
Jag tyckte allting vara mitt och tillkommet enkom
för att roa och underhålla mitt storhetsbegär.

När vid ankomsten till New-York förtull-
ningen skulle ske i Castle Garden, befanns, att
jag hade tappat nyckeln till min jättekoffert,
hvilket emellertid medförde en reel vinst, i
det tullvaktmästaren, som af mig ej kunde få
ett begripligt ord till svar på sina frågor om
innehållet, lät vid saken bero, satte sitt märke
på packlåren, och lät mig sålunda omedvetet
lurendreja in i landet en kagge bränvin, ci-
garrer m. m., som eljes skulle dragit hög tull.

Under järnvägsresan till Chicago rastade vi
en söndag vid en station, där några indianer
uppehöll sig. Dessa fingo i oss sina nyfik-
naste beundrare, och säkerligen har aldrig en
ko med större förvåning åskådat en ny ladu-
gårdsdörr, än vi bekikade dessa underdjur.

2. Svea-Society. Swedish Home. Chicago.

Före afresan från Enköping hade min farbror, som förut varit urmakare i Vesterås och för oss hemmavarande skildrats som en stor och mäktig man i Chicago, millionär m. m., tillskickat mig en firmasedel i form af en svensk tusenriksdalerslapp med ofvanstående ord i grannt stämpel- och sedeltryck och med ordet »president» och sigill i nedra kanten. Denna sedel skulle, utom att visa hans stora myndighet i egenskap af »president» för nämnda Svea-Society (Svea-sällskapet), äfven tjäna mig som vägledning och introduktion i en societé, så trodde jag, och det gjorde den äfven, men i en societé af oförmodad art, ty min första introduktion gällde en — liten kökskrubb.

Min farbror, som mycket riktigt kom mig till mötes i Chicago, förde mig upp till sitt storartade etablissement, ett skjul af bräder åt gatan. I denna barack — bättre namn för tjänade huset ej — förfogade han öfver ett — säger ett — rum och en liten skrubb. Rummet var genom ett förhänge delbart i två afdelningar, hvaraf den ena tjenstgjorde som cigarrbutik och den andra dels till samlingsrum för den s. k. societén (svenska bondemi-

granter) och dels till sängkammare för oss båda och en gäst (Höglund från Vesterås). I cigarrbutiken funnos åtskilliga, mest tomma cigarrlådor, men i societén fanns utom några gamla ur och en vattenkonst i miniatyr en bränvinskagge bortom ett förhänge, och denna sista tycktes bilda den sammanhållande länken mellan societéns medlemmar, dock endast så länge de hade några penningar kvar. Sedan var anstalten icke längre något *Swedish Home* (svenskt hem) för dem, utan de visades utan förbarmande på porten.

Utanför denna präktiga *Society*, åt gatan till, var byggd en trottoar af bräder, och denna jämte golvet behöfde, som lätt inses, skuras ofta. *Det* blef mitt göra, äfvensom att koka kaffe åt chefen och hans kunder, hvilka nästan uteslutande utgjordes af svenskar ur allmogeklassen. Mot en inskrifningsafgift af 2—5 dollars fingo de besöka societén för att efterhöra platser, som dock endast funnos till i chefens inbillning. Vid första och möjligen äfven andra besöket fingo de sig en stor sup, men längre sträckte sig ej välviljan. Ett skönt *svenskt hem* i sanning!

Stora löften gåfvos om platser i början, men till sist befanns det, att ingen plats af alla, som voro beställda, passade för den sökande, hvilken ombads att inställa sina besök och försöka sin

lycka själf. På sådant sätt lefva ännu i dag flera hundra industririddare på sina fattiga, emigrerande och okunniga landsmäns smulor. O humbug, du är stor, men störst dock i Amerika!

Hvad mig själf angick, var jag lofvad allraminst två saker: färdighet i engelska språket och utbildning i urmakeriyrket. Intetdera löftet hölls, men skurning och annan pigtjänst tog all min tid i anspråk, och lönen blef lika med noll. Engelska språket var omöjligt att lära i ett *swedish home*, där det aldrig begagnades, och sak samma med urmakeriet.

Under sådana förhållanden ramlade mina luftsloft det ena efter det andra och modet sjönk. Utan annat huld och skydd eller möjlighet att på egen hand ta mig ut, måste jag åtnöja mig i denna föga lofvande ställning och fogade mig i ödet ungefär ett halft år. Men så väcktes frihetskänslan åter till lifs, och jag talade med min illustre onkel om mina bekymmer för framtiden. Det upptogs särdeles illa, ty han ville gärna behålla en så billig och anspråkslös hejduk; men jag var envis och fick medhåll hemifrån med den påföljd, att onkeln skaffade mig plats hos en ruinerad kryddkrämare, hvilket nära nog var att komma ur askan i elden. Här först fann jag, hvilken brist det var att ej kunna språket.

Dels därför och dels därför att jag äfven här blef använd uteslutande till pigsysslor, hvilket verkade förlamande på min energi, förklarades jag för oduglig och slutade ungefär samtidigt med att krämaren slog vantarne i bordet. Jag slog mig därefter på flanering utmed Chicagos gator, gick i aftonskola för att lära språket och inhemtade på sådant sätt mera på en vecka än förut på en månad. På societén ansågs jag för lymmelaktig och oduglig, blef snäst och afvisad och gaf därför hela Svea-Society'n en god dag, fast besluten att själf bryta mig en väg.

Trots att vi väl visste, hvad vi höllo hvarandra för, onkeln och jag, skildes vi egentligen ej som ovänner; därtill var jag ännu för »couch» vid tanke på min osäkra framtid. Min reskamrat Holm hade jag ej återsett sedan framkomsten och sökte honom förgäfvets. Först 6 år därefter skulle jag sammanträffa med honom under säregna omständigheter.

Innan jag slutar berättelsen om mitt första vistande i Chicago, vill jag lämna en liten interiör till den exteriör af min farbrors etablissement jag här nu exponerat. Man tänke sig en besökande, som genom någon af firmans sup- eller subagenter vid ankomsten till Chi-

cago blifvit visad till den berömda Svea-Society'n! Vanligen följdes han dit af agenten, som ofta äfven lyckades få med sig en hel trupp af emigranter. Under vägen instruerades de sålunda:

»När ni nu kommer in till presidenten, så helsar ni artigt, begriper ni, och ger honom hans rätta titulatur; men ser ni, att han är upptagen, så väntar ni vid dörren och tiger, förstår ni, tills han får tid att tala med er. Se'n säger ni kort och bestämdt, om ni vill köpa jord eller hus, eller om ni vill ha plats eller arbete, och så fort han gifvit er besked, svarar ni:

»Tackar ödmjukast, Gud bevare presidenten, hvad blir jag skyldig?»

»Skulle han så inte ta något, fast han har rättighet att begära så mycket han vill, så lämnar ni ändå en sedel, förstår ni, ty det har ni nytta af för framtiden, begriper ni, och så får ni kanske äran dricka ett glas med presidenten, ser ni, och det är stor ära för er, begriper ni, och händer icke hvilken bondlurk som helst, kan ni väl förstå, och så ser han att ni ä' folk af *fashion*, som han kan hafva heder af att hjälpa upp ur dyn. Hör hvad jag säger och bär er fint åt, bondkrattor, och kom ihåg, att ni bli införda till en *gentleman* — han är, han, såväl som jag!»

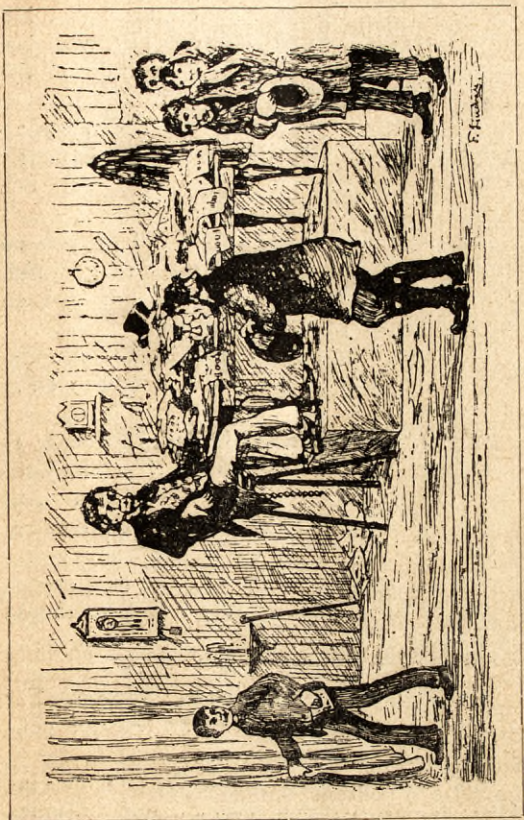
Under detta och liknande tilltal hafva offren blifvit förda fram till »Society'n», hvars stora prunkande skylt ciceronen förklarar betydelsen af. Så öppnas dörren, och det omtalade förhänget, som skiljer rummet i två delar, blir synligt.

»Till venster, go' vänner, skrapa väl af er om fötterna!»

Med hjärtat i halsgropen stiger bondhopen in, och får vid första anblicken syn på en äldre, snyggt klädd herre, uppe i en hög pulpetstol framför ett väldigt bord, belastadt med — 1,000-kronors-sedlar, så föreföll det åtminstone vid ett flyktigt ögonkast. Granskade man föremålen nogare, reducerade sedlarne sig till sådana firmasedlar, som omtalades i början af detta kapitel.

De inträdande bevärdigades ej af presidenten med en blick. Han hade därtill alltför brådtom. Han räknade ideligen sedelbundet, slog knogarne mot bordet och antecknade emellanåt några siffror på ett papper.

Bönderna från Sverige intogos af en helig vördnad. Ty penningen har i Sverige som i Amerika ett imponerande majestät, där den förekommer i en sådan massa. När presidenten trodde, att intrycket hunnit varaktigt inpräglas i offrens sinnen, slutade han räkningen och började skriva på en telegram-

blankett. Så ringde han ett tag i den lilla silfverklockan, hvarpå clerken (det var jag) brådskande infann sig från köksskrubben, där han hittills hållit sig gömd.

»Well, John! Skicka af det här telegrammet till Europa, bed dem raska på, kasta för dem en hundradollars, så hjälper det, och skynda dig sedan tillbaka!»

Så sägande, kastade han till clerken en bundt sedlar, hvaraf han hade så god råd, hvarpå denne skyndsamt ilade bort (på en omväg tillbaka till köksskrubben).

Nu ändtligen fingo de besökande företräde. Med en nedlåtande min vinkade chefen en af dem fram till sig.

»Well, min gode landsman, jag hälsar er välkommen till frihetens land. Ni vill ha jord, arbete eller en god plats, förstår jag. Allt kan fås här, men först måste ni bli medlem af vårt brödraförbund, vår Svea-Society, kostar bara 5 dollars och då får ni er en äkta svensk jamare på köpet, finkel, äkta finkel, den enda i Chicago.»

»Jag skulle fråga på land, jag.»

»Jaha, men först ta vi inskrifningen. Får jag be om 5 dollars! Det är icke för pengarnes skull, ser ni, men . . .»

Efter någon stunds fundering pungades inträdet ut, hvarpå den sökande underrättades

om, att han hade att vända sig till regeringsombudet i staden, hvars sub- (under-) agent chefen var. Men en sup fick han och ett medlemskort (tusenlapp) bekom han, men derefter tog den återkomne clerken hand om honom och förde honom ut.

De, som ville ha arbete eller platser, visades, så snart »inträdet» var betaldt, till jernvägsbyggarne 100 engelska mil söder om Chicago, och så slapp man dem för den närmaste tiden.

Värst var det att tillfredsställa dem, som ville ha plats i staden, ty sådan fanns ej, därtill var firman för illa känd, men man balanserade sig fram med dem ett par dagar, och så fick clerken möta dem i dörren och säga till, att chefen var utgången. På så sätt blef man af äfven med de sista och var färdig att ta emot en ny laddning svenska bondemigranter. Men alla pungslogos på »inträdet», och det betalades villigt, då de arma fåren en stund bländats af sedelräkningen och det imponerande i chefens hela uppträdande, telegrameffekten inberäknad.

Många af dessa stackars människor kommo efter månader och år tillbaka med sin »Svea-Society» i hand, utfattiga, grundlurade och uppskojade på allt sätt, begärande att åtminstone få någon del af sina penningar åter mot

att lemna tillbaka tusenlappen; men chefen tog ej emot slika slarfvar, som, lätt igenkännliga på sina slitna paltor och sitt förstörda utseende, af clerken skulle motas af redan vid ingången. De fingo aldrig mer inträde i Society'n, trots fribrefvet de buro i hand.

Men äfven presidenten blef ej rik på denna affär, ty dels var det långt emellan emigrantströmmarne, dels spreds ryktet om metoden ganska snabbt, hvilket gjorde, att den lysande Svea-Society'ns glansdagar snart voro räknade. Clerken lämnade frivilligt sin plats, och firmans yttre, mera osynliga drifkraft söp till sist ihjäl sig, hvarpå presidenten började en ny affär, såsom vi i fortsättningen af denna berättelse få erfaras.

3. Ute på egen hand.

nder luffen på Chicagos gator sammanträffade jag bl. a. med en skara irländare, lika mig i det afseendet att de gingo utan sysselsättning. Lyckan liksom olyckan förenar människor med hvarandra, och jag fann snart, att det var nöjsammare att svälta i sällskap än att svälta ensam.

Några af irländarne hade fått korn på, att arbete kunde erhållas vid Chicago-Burlington-Quincy-banan, som just då byggdes, och så en dag, då magens kraf blefvo mer än vanligt efterhängsna, beslöto vi oss — några stycken — att begifva oss till ort och ställe och se, hur rallarne hade det, och om det stod till buds att få dela deras afvundsvärda lott.

Sagdt och gjordt.

En dagsmarsch söder om Chicago — vi gingo utefter den redan färdiga linien — påträffades de första grusarne, och samma qväll ingenjören, som antog oss alla vid arbetet, äfven mig, fastän minst i hela klungan.

Första nattqvarteret erhöles under några gästfria piniebuskar, och mat kringbjöds af våra blifvande kamrater. Men hvilken mat? Jo, salt amerikanskt fläsk, spicket, och därtill biscuiter, ett slags hveteliknande skorpor af majs. Drycken var lerigt vatten för oss som ej hade pengar. Eljes whisky och rum.

Andra morgonen kl. 5 började arbetet, som gjordes på beting och för mig bestod uti att med spade i hand fylla skottkärrorna, som af äldre, starkare kamrater sedan skötos långa sträckor fram till banken. Förmiddagen sträf-vade jag ganska bra och hann utföra arbetet i den mån det påfordrades. Under eftermid-dagen blef detta svårare, ty dels voro mina lemmar ovana vid detta slags ansträngning, och dels blef sandbanken otillgängligare och mera svårarbetad. Följden blef, att jag ej hann med fyllningen så fort som fordrades, hvilket åter hade den verkan, att den väntande öfver mitt oskyldiga hufvud nedkallade alla de onda genier, han för tillfället kunde erinra sig. Sedan dessa slags förböner visat sig mindre effektiva än åsyftadt var, så mycket mer som jag ej förstod tiondedelen af all den välme-ning här användes, tillgrepos mera slående ar-gumenter, lättare att begripa, med den på-följd, att jag genast tog till benen och afbröt arbetet för den dagen. Mina händer utvisade

då en enda sammanhängande blodblåsa i sitt inre, kläderna voro sura af svett och gråa af damm, och utmattningen i hela kroppen så stor, att jag efter intagandet af förra nattens läger ej förmådde resa mig förr än andra morgonen. Jag kände mig då liksom sönderbråkad i hela kroppen och kunde ingenting uträtta förr, än jag hvilat ut ett par dar. Förhoppningen att på detta sätt komma fram i världen minskades härunder icke obetydligt, hälst kamraterna gjorde sig ett nöje af att drifva med min pjåskighet och några, som varit till sjös, kallade mig »kocken».

Dock ville jag ännu en gång försöka ett dagsverke och visa belackarne, att jag var karl för min hatt. Därvid tilldrog sig något, som för alltid afvalnade mitt nit att bygga på Chicago-Burlington-Quincy-järnvägen och förde mina steg långt bort från detta eljes så värddiga företag.

Förhållandet var, att jag blef ställd till handtlangare åt en tjock irländare, hvilken betraktade det som en hederssak att jaga mig trött. När jag såg hans elakhet och fann, att det skulle lyckas honom utföra sin afsikt, brusade jag upp och gaf honom, af det ringa förråd jag inhämtat, några stickord, kanske mindre tillämpliga och dåligt valda — jag medger det.

Verkan var ögonblicklig.

Fortare än man kunde vänta af denne flegmatische figur kastade han sig öfver mig, lyfte mig, trots ljudliga protester, i höjden och slungade mig som en vante utför den branta sandbanken, hvori jag väl gjorde hundra ofrivilliga kullerbyttor innan, jag, väl inrullad, saltad, pepprad och yr, stannade den vådliga färden i dalens botten bland buskar, vatten och snärjgräs.

Att hjula var fordom i Sverige en sport, som utöfvades med förkärlek af den glade, vandrande gesällen. Det påstods i min barndom, med anspråk på tillförlitlighet, att en lefnadsfrisk färgaregesäll hjulat hela vägen mellan Gefle och Falun, och det kan ju möjligen ega någon grund; äfven jag har hjulat någon gång i min ungdom, men efter denna hjulning à la snölävin tappade jag smaken för sporten och tog samtidigt min hand från Chicago-Burlington-Quincy-företaget, hvilket märkvärdigt nog gick sin fullbordan till mötes med raska steg mig förutan.

4. Hos en tysk farmare.

Där stod jag nu och kunde icke annat. De få fyrkar jag mera af medlidsamhet än på

grund af verklig förtjänst lyckades utfå för mitt styfva järnvägsbyggande, måste tillgripas till de nödvändigaste lefnadsbehofven, men alla kostnader för resa och transport måste utgifvas in natura, d. v. s. med apostlahästarne.

Vid uppbrottet från »railrouden» visste jag alls icke, hvart jag borde styra min kosa. Endast en tanke var mig klar: Icke tillbaka till Chicago och allt elände där! Följaktligen vände jag ryggen åt det hållet och gick söderut, tills jag kom fram till Mississippifloden. Naturen hade åter vaknat till lif — det var i medlet af Maj månad 1869 — och jag njöt i djupa drag naturens yppiga skönhet och den nya friheten, ehuru magens oeftergifliga kraf mången gång lade sordin på förtjusningen.

Framkommen till floden, befanns jag ännu ha några slantar kvar, hvarför jag på vinst och förlust kastade mig på »Dampfern», ett trevåningar högt, med väldiga skoflar försedt ångflodfartyg, som uppehöll trafiken mellan flodens högsta (nordligaste) segelbara punkt och staden St. Louis.

Färden på Mississippi var härlig och utan jämförelse med hittills försökt flodfart. Också gladdes jag obeskrifligt vid åsynen af de storartade naturscenerierna å ömse sidor om floden, de mötande ångfartygen och lifvet och rörelsen vid tilläggsplatserna.

Men glädjen liksom penningen blef hos mig i Nya världen ingen långvarig gäst. — Var »City of Louis» fart god, så »sög sjön» därefter, med ett ord, jag började att hungra förskräckligt och stod just i begrepp att för de besparade ångbåtspengarne skaffa mig något till lifs, då styrmannen med hög röst i min närhet skrek:

»*Gentlemans and ladies! Have You Billets?*» Icke förstod jag ännu mycket af engelskan, det skall Gud veta, men *det* begrep jag, att nu måste man betala för resan. Jag tog upp mina få slantar och stod beredd att i bedjande ställning mottaga den fruktade mannen.

»*Whither, (hvarthän), my pretty man?*»

»Söderut så långt monnierna räcka», svarade jag på svenska, och märkvärdigt nog måtte han ha förstått meningen, ty han skrapade hvar enda cent i sin väska och svarade:

»*Very well, my swedish boy, to St. Louis*», hvarpå han gaf mig ett märke med några tryckta för mig otydda ord på.»

Matfrågan fick sin lösning för tillfället genom en gifmild bondhustru, som gaf mig ett par bröd för det jag hjälpte henne se efter en af hennes små affödor under färden. De ville nämligen slå sig i lek med mig, såsom i

deras tycke minst farlig och minst sträng till utseendet.

Andra dagen voro vi framme, och jag började genast jakten efter lyckan. Öfverallt hvar jag gick fram frågade jag efter »bussiness», men mången tyckte väl jag såg för klen ut, och hos andra, som kunnat använda en sådan slyngel, som jag då var, misslyckades jag på den grund — jag tror det — att jag icke kunde göra mig förstådd på landets språk. I hela staden lydde svaret ungefär så:

»No, no, thou he-goat, thou shall understand to speak firstly. To the country with thee!»

(Nej, nej, du getabock, du skall lära dig tala »rent» först! Ut till landet med dig!)

»Åt landet ja! Men där hade jag ju redan försökt mig; det lät på samma sätt där också.»

Nåja, nöden har ingen lag; fram måste jag, om det också skulle ske genom »the country», och där trodde jag mig hafva funnit, att man icke fullt så hastigt behöfver hungra ihjäl som i städerna. Alltså bar det i väg utåt landet, och till min blygsel måste jag bekänna det — som tiggare. Hvar gång magens kraf blefvo tillfredsställda steg modet, så att jag frimodigt kunde begära arbete, och

däremellan var jag nära förtviflas bråddjup. På sådant sätt passerade jag vesterut vägen till S:t Peter, en mindre stad, och hade knappast blifvit läkt i mina händer efter det väldiga järnvägsbyggandet vid Quincy, då jag erhöll arbete hos en tysk famare vid namn Stricker, hvilken höll på att så majs och samtidigt tog sin första hveteskörd det året.

Här var det plogen och skördemaskinen, hvarmed mina händer kommo i beröring, och hvarjehanda andra till åkerbruket hörande redskap, och med allt blef jag ganska snart förtrogen och vänligt bemött, fast om någon lön aldrig talades ett ord. Under tiden hann jag skrifva hem och berätta mina öden, och den månad jag stannade hos »den Herren Stricker» var äfven tillräcklig att få svar från Sverige, hvori jag för min framtids skull ifrigt ombads att återvända till min bittert klagande onkel i Chicago. Också var tysken, så snart han fått hjälp med det brådskande arbetet, tämligen lika nöjd med mig, helst han nogsammt insåg, att han antingen måste ge mig någon kontant lön eller också låta restituera de i hans tjänst utslitna kläderna. Han valde den billigaste metoden, och lät mig gå utan både lön och kläder.

»Mohren hade gjort sin tjänst, mohren kunde gå.»

5. Resor och äfventyr sommaren 1869.

Iklädd några trasiga paltor, endast nöd-
torfteligen upplappade i S:t Peters, tågade jag
vid midsommartiden 1869 på nytt mot S:t
Louis; men mina tankar och förhoppningar
voro nu helt olika mot dem, jag närde under
nedresan. *Då* gällde det att eröfra hela värld-
en eller åtminstone norra Amerika, *nu* åter
gällde det blott att på fortaste och billigaste
sätt kunna krafla mig upp till Chicago och
därifrån hem till mitt land igen, ty *så* förfe-
lad ansåg jag redan hela Amerikaresan, och
så trött var jag på hela det så lofvande äf-
ventyret.

Hade jag fått min vilja fram, så skulle nu
ock icke vara mera att berätta, än själfva hem-
resan. Men annat fick jag känna på. Att
i mitt dåvarande »slitna» tillstånd söka smuggla
mig med något »dampship» uppåt Mississipi-
floden utan en cent på fickan, ansåg jag lön-
löst och försökte det ej heller, och som res-
pengar icke heller på annat sätt kunde erhål-
las, trots ihärdiga försök, återstod ej annat än
att promenera, d. ä. luffa de 900 engelska
milén och därunder »fäkt» mig till det ound-
gängligaste af detta lifvets behof.

Naturens rika behag, som i mängd upprullades utefter min väg, var det enda som stundtals afledde mina tankar från den sorgliga belägenheten samt ingaf tröst och ljus i den så dystert mörka framtidstafan, men beröringen med människorna gjorde det ej, tvärtom. Att få en matbit, någon öfverlefva här och där och en dryck vatten ur skogskällorna gick dock jämförelsevis lätt, men icke så att få tak öfver hufvudet. Min klädsel och förstörda utseende ingåfvo ej, kunde ej ingifva förtroende. Man höll mig säkerligen för en »tjufstryker», som vi säga i Sverige, och ville alls icke lyssna till mina stapplande försök att förklara mina upprepade missöden. På några ställen svarades, att det skulle fås logis, men »mony» (pengar) måste först erläggas, och sådana hade jag ej på hela resan. De flesta svarade dock absolut nej, och syntes blifva så förskräckta öfver min »présence», att de för allt guld i världen icke skulle vågat hysa mig öfver en natt, utan tvärtom under hotelser följde mig — ibland förde de mig — öfver egogränsen, och slutade i hvarje fall med att hetsa sina arga hundar på mig. Mitt hem blef därför skogen eller fältet. Nog glad-des jag åt naturens skönhet utefter Mississippi-flodens härliga stränder, men också fick jag komma i så intim beröring med samma natur

både dag och natt, att förtjusningen småningom svalnade af, och jag till sist bestämdt skulle hafva föredragit att beundra scenerierna litet mera på afstånd, särskildt nattetid. En simpel torparekoja hemma eller till och med en höskulle hade för mig mången mörk natt haft större behag än »Niagara Falls» i hela dess stolta majestät. Ty nätterna i de trakter, jag genomvandrade, äro ej alls att förlikna vid våra ljusa och svala sommarnätter i Sverige, utan mörka och ganska kyliga samt fulla af faror, dem våra »luffare» ej kunna ens drömma om. Utom den bekanta osäkerheten på vägar och stigar i frihetens land, som regeras lika mycket af revolver och boxhandske som af parlament och presidenter, besvärar den resande, åtminstone om han befinner sig i mitt predikament, också och ofta i hög grad af muskiter, myggor, flädermöss och ormar.

En synnerlig tur måste jag därför prisa, att jag någorlunda helskinnad, ehuru sjuk och dödstrött, slutligen anlände till Chicago och till min illustre onkel i hans Society. Mottagandet var dock mer än väntadt kyligt, och min begäran om reshjelp hem till Sverige besvarades med:

»Otacksamme slyngel, äfventyrare och landsstrykare, du rymmer din väg utan att

säga ett ord, och så, när det går åt h—e, kommer du och vill ha pengar. Nej, du skall få sukta, skall du, tills modet går ur dig.»

Efter detta besked, som på mitt finkänsliga sinne verkade värre än spöslitning, begaf jag mig utan vidare bort från Socitey'n, hvilken, efter hvad jag senare erfor, befann sig i upplösningstillstånd, emedan chefen sedan lång tid var ruinerad. Trött och förbi redan förut genom svält, strapatser och uteliggning, bröts med detta svikna hopp om ett snart återseende af fosterjorden mina sista kroppskrafter, och jag kunde med knapp nöd stappla mig fram till ett sjukhus, hvarest jag, af brist på utrymme, icke ens blef mottagen. Någon barmhertig människa såg då min nöd, tog mig till sig och lät mig hvila upp ett par dygn, hvarpå jag, åter vid godt mod, fortsatte min vandring mot östern, fullt och fast beslutad att på egen hand söka mig en väg hem igen.

För detta ändamål begaf jag mig tidigt en morgon utmed järnvägsspåret på linien Chicago—New-York, väljande denna väg, som fritt får passeras af gående, dels emedan den ledde fortare till målet, som nu till en början var New-York, och dels därför att de regelbundet på bestämda afstånd från hvarandra befintliga banvaktstugorna och stationerna förmodades kunna lämna något större garanti för underhål-

landet af en usel tillvaro än landsvägarne förut visat sig kunna.

Denna förmodan visade sig också riktig hvad mat och dryck beträffar, men så snart det blef fråga om logis — jag var fortfarande lika illa ekiperad —, var välviljan slut. Också tillbringade jag alla nätter ute, såvida ej någon öfvergifven skyllerkur, någon afkastad tom-tunna eller utestående boskapsvagn för mig händelsevis öppnade sitt gästfria sköte.

På sådant sätt hade jag väl tillryggalagt ungefär halfva vägen till New-York utan en cent i fickan, då jag helt oförmodadt blef erbjuden arbete vid Cleweland, en liten stad vid Eriesjön. Vid tanken på de välbehöfliga ekiperings- och respengarne antogs förslaget med tacksamhet, och redan andra dagen var jag ute med sandskyffeln i hand. Det var nämligen järnvägsbyggande äfven här, men icke fullt så svårt som vid Quincy, och framför allt humanare kamrater och befäl. Efter erhållandet af första aflöningen kände jag mig redan som en annan människa, fick äta godt och sofva varmt och började lefva upp igen. Så småningom tillväxte såväl krafter som mod, och ehuru väl beslutet att fortast möjligt resa hem igen ingen gång ryggades, fanns det dock dagar, då jag kände trefnad och belåtenhet med min ställning, ehuru de lysande framtids-

vyerna vid utresan aldrig mer inställde sig; därtill var jag redan för hårdt pröfvad.

Under två månaders tid knogade jag med spaden i hand i Cleveland, då hösten inbröt och jag tyckte mig hafva förtjänat och hopsparat mycket nog för att kunna ta mig hem.

Helt plötsligt sade jag, till mina kamraters stora förvåning, därför en vacker dag upp min plats och gick in till staden, där mitt första göra blef, att köpa nya kläder från topp till tå. I min dumhet och nyfikenhet kom jag att stanna utanför en bod och begäpa därinne hängande gummikläder, afsedda för fiskare, nattvakter och sjömän. Regntiden hade ingått, och jag fick i mitt hufvud att det skulle vara nyttigt att anlägga en sådan kostym, och ta sig snobbigt ut att däri uppträda, när jag komme hem till Enköping.

Mina gummifunderingar afbrötos af handelsmannen, som kom ut och drog mig in i sin butik. Så »smart» var han, att jag purrades köpa fullständig gummiuppsättning från hatten på hufvudet till stöfletterna på fötterna — allt med den påföljd, att respengarne i det nogaste stannade i gummihandlandens våld. Se'n fick jag gå som ett spektakel i min tunga gummihabit under de vackra höstdagar som följde, men när den verkliga regntiden inföll, voro kläderna mig till ingen nytta, ty då voro de redan ut-

G. H. Anderson
1862

slitna. Det var den sämsta klädaffär jag gjort i hela min tid.

6. En potatisskörd i Willichby.

Så snart jag erfor, att de kvarvarande penningarne icke skulle hinna till resan fram till New-York en gång, mycket mindre hem, vände jag åter näsan, åt landsbygden — countryn — som de en gång så välvilligt hade tillrådt mig, öfver allt sökande nytt »business». Jag var nu något bättre utrustad i såväl det ena som andra hänseendet, men gummikläderna generade mig oerhördt, helst under varma, soliga dagar. Det hjälpte ej att jag utgaf mig för en förolyckad sjöman, jag undfågnades öfverallt med skrattsalvor, föranledda säkerligen lika mycket af att kläderna voro för stora åt mig, som af deras egendomliga färg och snitt. Jag förmodar, att det tog sig ut som ett gult kläd-knyte med klapprande och frasande flikar, förnimbara redan för hörseln lång väg. Ty endast på så sätt kan jag förklara den stora munterhet min »présence» ständigt medförde. Det gick ibland så långt, att jag vid ankomsten till en gård redan på godt afstånd fick se alla stående dubbla af skratt, hvarvid min nog stora blygsamhet förbjöd mig att — om

än aldrig så trött och hungrig — gå fram till dem, utan lomade jag snopen af till nästa ställe. Alla mina förhoppningar om ett bättre mottagande på grund af min elegans visade sig därmed förfelade, och därtill fick jag om nätterna frysa erbarmligt i dessa kalla skinnlappar, hvilkas enda fördel sålunda var vattentätheten, så länge de voro hela. Men äfven denna förmån gaf ringa tillfredsställelse, ty innan den behöfde pröfvas, voro de sönder på flera ställen. Af alla dessa skäl var jag snart öfvertygad om, att jag blifvit grundligt lurad, då jag ville göra mig elegant, blef utledsen och led vid kläderna, och kände mig rätt glad, då jag i Willichby träffade en farmare, som befanns villig att mot en uppsättning begagnade mollskinnkläder byta åt sig mina söndriga fågelskrämmor; jag fick där icke allenast lägga af min roll som förlist sjöman, utan ock till rollen hörande attributer. Mannens namn var mister Jones, och han visade sig så nöjd med bytet, att han icke allenast lät mig behålla gummistöflarne, det enda af värde i hela uppsättningen, utan till och med erbjöd mig arbete med potatisupptagningen, hvilken just då pågick vid hans farm. Förslaget anstod mig förträffligt, ty tack vare de gummikläderna åtföljande pretentionerna, var min storartade reskassa nu decimerad till ett minimum af

några få cent. Mottagandet i mr Jones' familj var det ojämförligt bästa som hittills kommit på min lott — kanske kläderna ändock gjorde något intryck —, och med potatishackningen fann jag mig förträffligt. Mr Jones, som var nygift och hade en ung, behaglig syster i huset, visade sin välvilja mot mig på flera sätt, så att jag snart tyckte mig vara som en medlem af denna aktningvärda familj.

När regnvädersdagarna ändtligen kommo, och jag fick se mr Jones ståta i min f. d., upplappade regnkappa, under det att jag själf måste utan skydd knoga i potatisåkrarne — ty vi arbetade hela dagarne, antingen det regnade eller ej —, så tyckte jag nog det var fatalt, men det vänliga bemötandet och framför allt den unga missens — som jag trodde — gynnande af min hemligt uppspirande kärlekslåga gjorde att jag trifdes utmärkt och frågade icke efter smärre motigheter. I två hela månader arbetade jag hos min tilltänkte svåger i Willichby, och potatisskörden närmade sig sitt slut. Under hela denna tid hade jag burit, djupt begrafven i min själ, hemligheten att jag var förälskad i den vackra Tonny, som väl var 10 år äldre än jag.

Men så en dag i November höll mr Jones en liten fest för sitt folk och hade därtill in-

bjudit några grannar och vänner, hvarvid hvarken sparades på vått eller torrt.

För första gången i mitt lif smakade jag där rum och whisky, och emedan jag »trycktes» väl ofta af kamraterna, blef det för mycket, och jag blef litet hvad man kallar knäckt. I detta uppgaskade tillstånd togo de erotiska känslorna sig luft, och jag närmade mig helt förtroligt mitt hjärtas dam, som för tillfället var inbegripen i samtal med en af grannherrarne. Jag stod just och läste öfver, hur det blifvande frieriet skulle låta, och det behöfdes min sann, då några uppsnappade ord »my darling» m. fl., af hennes kavaljer för tillfället, mister Pommer, som en skopa kallt vatten svalnade af min hastigt påkomna friareifver. Snart fick jag full visshet om, att min älskade var en annans fästmö, och i stoftet ramlade så detta mitt favoritlustslott, liksom alla de föregående. Glädjen förvandlades till sorg, men denna dränktes för tillfället åtminstone i mr Jones, djupa whiskyglas. Efter ett sådant skeppsbrott på kärlekens klippa ansåg jag det som klokast att återupptaga min roll af förlist sjöman, fast utan gummikläder, gudnås.

7. Den luffande repslagaren.

Samma kväll mr Jones höll sitt skördekalas, anlände till Willichby en luffande repslagaregesäll med det svensk-klingande namnet Nilsson. Han nästlade sig snart in bland oss och blef — så snart det blef upplyst att han var svensk — af mig helsad som en god vän och bror på ren svenska, ett språk som jag nu ej hade hört på mången god dag.

Han var äldre än jag och tog snart »ledningen», då vi blifvit ensamma och kunde ostördt språkas vid.

»Nå, min gosse lille», började han, hvorledes, som norrmannen säger, har du kommit till denna aflägsna del af den stora frihetsstaten?»

Jag berättade för honom några af mina äfventyr, hvarpå han fortfor:

»Enköping . . . Jag är också på sätt och vis från Enköping, alldenstund jag lärt yrket hos repslagaren A., men det var på 50-talet, när du endera icke var född eller också låg och kraflade i vaggan. Och nu går du och tjänar bönder, din slanker; det skulle väl tusan resa till Amerika för att tjäna bonddräng; det nöjet kunde du lika väl blifvit mätt på hemma i Sverige, om du icke duger till något annat.»

»Ja, hvad skulle jag företaga mig, är det bättre att svälta ihjäl?»

»Åh ja, det förstås, du är för liten ännu att förstå världen; men nu skall du gå med mig, så skall du få se på annat lif, din larfver», fortfor han med en viss beskyddaremin.

»Hvart ämnar du sträcka i väg då?» frågade jag.

»Vesterut till guldminorna; där kan man vara millionär i en handvändning. Har du lust, så gör dig i ordning till i morgon bittida. Då kan vi språka vidare. Nu är jag trött. Jaså, det här är din sofplats. God natt med dig då. Gör som jag sagt!»

Så sägande, vrok han sig påklädd i min säng och snarkade snart som en elefant.

Min sista svåra missräkning, repslagarens ord om bonddräng och framför allt den hägrande framtiden som millionär bestämde snart mitt beslut. Samma kväll sökte jag upp min husbonde och delgaf honom de vidgade vyer, en landsmans uppträdande på skådeplatsen hade ingifvit mig, äfvensom beslutet att redan nästa dag följa honom därifrån.

Mister Jones skrattade rätt godt åt »millionärerna» och bad mig sofva på saken, så skulle han tala vid mig dagen därpå.

Med sömnen den natten blef det icke mycket, men hellre icke lät jag morgonen därpå af alla talande skäl öfvertyga mig, att det vore fördelaktigare att stanna, än att gå med en luffare. Mr Jones, en verklig gentleman, besvor och bad mig att stanna, och likaså hans hustru — allt förgäfves. De bådo mig tänka på min föregående bittra erfarenhet, på den annalkande vintern, på det ruskiga buslifvet i vestern, med mycket mera, och en gång vacklade jag så i mitt beslut, att jag skulle kunnat förmå mig att stanna, *om* — märk villkoret! — miss Jones kommit ut och förenat sig med sin bror att bedja mig därom. Men hon, den älskliga varelsen, sof oskuldens sömn och drömde sannolikt om sin *verkliga* älskare. Hon syntes ej till, och nu kom repslagaren upp och gjorde slag i saken.

»Betala pojken hvad ni är skyldig för två månaders arbete, mister Johnsson eller hvad f-n ni heter», sade han, »och lät honom sedan gå. Ni har lurat honom på kläder, hör jag, men nu skall det göras upp, eljes lägger jag mig i spelet. Jag tar hand om honom, ty jag känner hans föräldrar och vet, att han är för god att gå här och vara dragoxe åt sådana där tjocka bondpatroner.»

Det goda landtfolket sårades, som man lätt finner, af sådana ord, hvarför någon vi-

dare öfvertalning icke ifrågakom. Jag fick rikligen betaldt för mitt ringa arbete och begaf mig vemodig och med dystra aningar från gården, den jag i följd af det snöpliga afskedet aldrig mera återsåg.

Min faderlige vän Nilsson och jag drogo nu ut på stora landsvägen och togo kosan åt norr. Bagaget, bestående hufvudsakligast af kläder m. m. som jag anskaffat åt mig under vistelsen i Willichby, fördelades i två lika stora bindlar, emedan det ansågs för tungt för mig ensam att bära, men i ersättning eller bärarelön betingade Nilsson sig hälften af mina intjanta penningar, att i förskott erläggas, och det fann jag mig också vid efter något lindrigt protesterande. Sålunda följande Kristi milda lära bokstafligen, trodde jag mig därigenom så mycket säkrare befodra mina ändamål, som jag ock med eddetsamma förvärfvade en vän för lifstiden, oberäknadt fördelen af de väntade millionerna.

Sedan den Kristliga fördelningen egt rum, blef Nilsson ganska gemytlig och berättade för mig sina öden sedan han lämnat Sverige.

Vid ankomsten till Castle Garden, New-Yorks hamn, hade han först råkat i händerna på en »runner», som förde både honom och hans saker till ett »boardinghouse» af lägsta klass. Där hade de blifvit goda vänner och

bröder, supit åtskilligt och därpå tagit sig en promenad, hvarunder den nye vännen, sedan han under någon förevändning fått hand om hans plånbok, puffat honom i en djup kloakkanal, där han under nattens mörker säkerligen skulle hafva omkommit, såsom afsikten var, om icke en gästfri lastpråm, som skurken ovetande blifvit framdragen till platsen, mottagit honom i sitt moderliga sköte och beredt honom en mjuk, om än icke så välluktande bädd att sofva ruset af sig på. Andra dagen hade han tagit sig ut som en vandrande lergök och i sådant skick begifvit sig ut på jakt efter det förenämnda boardinghousen, som nu blef ganska svårt att hitta reda på. Då detta slutligen lyckades, möttes han af den föga hugnesamma underrättelsen, att hans »vän» redan föregående kväll afhämtat sakerna under uppgift att det skedde på den resandes befallning. Genom polisens försorg uppspanades visserligen sedan »runnaren», men han ljög sig ifrån hela ansvaret, och det var endast genom barmhertiga medmänniskors hjälp, Nilsson kom ifrån denna historia, som såg så hotande ut; slutligen hamnade han som murarehandlangare i en af förstäderna, lefde af ett glas kärnmjök och en majsbulle om dagen och lyckades på sådant sätt få ihop till en omgång aflagda kläder. Då hade han gått

som en stinkande hamnbuse i en hel månads tid för sin lättrogenhet. Att han ännu, då vi sammanträffade, icke var rätt fri från själfva aromen, det skall jag ge honom betyg på. Från murarehandtlångare avancerade han påföljande vinter till gatsopare i Brooklyn, men när han blef mäktig språket till portvakt vid ett bryggeri i samma stadsdel. Ölet måtte ha slagit honom åt hufvudet, ty några veckor senare var han blifven boddräng, med titel kontorsvaktmästare, hos en hökare i Albany, och derifrån rymde han med kassa och viktualier — efter hvad jag kunde förstå — uppåt Allegany-bergen för att komma som en gentleman fram till guldminorna. Under vandrigen mot vestern blef han redan andra dagsresan i skogen öfverfallen och rånad af två mötande landsvägsriddare, och sedan gaf han tusan — så slutade han — att vara hederlig och arbeta åt andra i ett land så fullt med skojare som det fria Amerika.

Sådan var den man, som jag gaf mig i slanger med i stället för att stanna hos den hederlige mr Jones och hans aktningsvärda familj. Följderna af denna dumhet läto icke länge vänta på sig.

8. Min svåraste vinter.

Så länge mina pengar räckte, åto och bodde vi skapligt nog vid nattkvarteren. Ja, de första hållen togo vi till och med skjuts, där sådan kunde bekommas, hvarjämte min vän Nilsson aldrig försummade att vid förbipasserade krogar förskaffa sig en måttlig fylla, dock ej värre än att han kunde fortsätta marschen.

»Men hvarför gå vi icke hellre med tåget, för att fortare komma till bestämmelseorten?» frågade jag, med skäl finnande detta sätt att resa ej skyndsamt nog mot de väntade millionerna.

»Nej, ser du, min gubbe lille, det skulle ej gå an», svarade han; »den f—e hökarn kan hafva snokar ute efter oss, och jag vill icke utsätta mig för nya orättvisor i detta främmande land.»

Därvid blef det, och vi fortsatte färden ofta nog i det svåraste väder och väglag. Den 1 december föll första snön och samtidigt gick vår sista cent till natthärberge. Den tilltagande kylan gjorde att bagaget minskades, ty kläderna däri behöfdes nu bra på kroppen, och jag fick med bedröfvelse se, att repslagaren tog det bästa för sin räkning, ehuru allt resgodset från början var mitt.

Nu återstod oss ingen annan råd än att tiggas oss fram, och denna hårda plikt fördelade min sköna reskamrat på så sätt, att jag skulle gå in på två ställen å rad, medan han, mera tiggare till yrket, skulle slippa med ett eller således tredjedelen af skammen, men ändock hälften af förtjänsten.

Denna orättvisa gjorde mig upprorisk, och då hotade han med smörj. Sannolikt hade denna vår första allvarliga träta slutat med skilsmessa, om icke det lidit mot kvällen och jag visste, att Nilsson hade större förmåga att utan pengar skaffa oss varmt nattkvarter än jag. Men morgonen därpå, då jag skulle börja mina turer och den nya förvärfsmetoden skulle probaras, började striden ånyo. Jag sade honom rent ut, att han var en äfventyrare, en skojare, som jag väl kunde hafva skada, men aldrig nytta af att följa, att jag tänkte frakta mig fram själf och därför nu begärde att få mina kläder åtminstone, efter jag icke kunde få de af honom använda pengarne. Han blef rasande och bad mig draga åt h—e, men kläderna han hade på sig behöll han, ty det var hans. Det hade nog vankats mera slående argumenter vid detta tillfälle, om icke ordstriden skett vid ett vägskäl och i närheten af folk, som kunde när som helst skynda till hjälp. Som jag emellertid fann, att föga var

att vinna genom trätor, tog jag hastigt mitt parti och vek af till höger, under det att han fortsatte vägen rakt fram.

Det hade ej under den långa vandringen saknats goda råd för mig att öfvergifva detta sällskap, men så länge hans förhoppningar äfven voro mina, blef ingenting häraf. Men vid sista nattkvarteret hade jag blifvit upplyst och öfverbevisad därom, att Kalifornien låg för aflägsset för att på detta sätt kunna hinnas, såsom Nilsson sagt, vid årets slut, och detta styrkte mig i den nya föresatsen. Okunnig i landets geografi, som jag var, hade han kunnat inbilla mig hvad som helst. En ärlig metodistprest var det som gaf mig upplysningar om detta liksom om andra med guldfibern sammanhängande förhållanden, och lyckligtvis trodde jag honom bättre än den äfventyrlige följeslagaren.

Min väg bar nu norråt mot Buffalo. Ännu var kölden visserligen ej starkare än att man kunde passera nätterna i uthus, men det blef värre, ju närmare man kom midvintern och ju längre norrut det bar. Sedan tanken på guldgräfning öfvergifvits, började hemlängtan åter taga ut sin rätt, så mycket mer som julen, barnens högtid, tillstundade. Jag hade nu att välja på antingen att uppsöka min farbror i Chicago, jula hos honom och möjligtvis kunna

beveka honom att skaffa respengar hem, eller ock genom nytt bondarbete själf anskaffa de därför erforderliga medlen. Någon underrättelse hemifrån var nu ej lätt att få, då jag ej visste den ena dagen, hvar jag skulle komma att tillbringa den följande.

Jag beslöt mig för det senare alternativet och började öfver allt under vägen fråga efter arbete eller anställning. Men nu var det svårare på landet. Skördarbetet var öfverallt slutadt, och det öfverflödiga manskapet afskedadt. I stora skockar begåfvo sig sådana sommarfåglar nu antingen till sina hemorter eller ock till de stora städerna, för att där i sus och dus förtära hvad som intjänats under sommaren.

Jag blef öfverallt tillrådd att bege mig till de stora städerna, där det alltid borde blifva någon råd. Ännu hade jag rätt långt fram och slet ondt i det dåliga väglaget. Mina präktiga gummistöfletter — sista minnet af den ominösa gummiuppsättningen — råkade under denna ansträngande marsch i upplösningstillstånd, hvarför jag anlände till det härliga Niagarafallet en frostig morgon nära nog barfotad. För första gången tog jag detta ryktbara natursceneri i närmare betraktande och njöt — trots den verkliga nöd jag nu led — ofantligt af dess åskådande. Länge

blef jag stående i stum beundran inför denna väldiga vattenmassa, som med buller kastade sig i afgrunden, och jag glömde tid och omständigheter inför det väldiga intrycket.

Men slutligen grep mig verklighetens prosa igen, och jag sade högt för mig sjelf:

»Ja, nog är detta vackert och storartadt alltid, det skall Gud veta, men bättre vore, om jag nu hade mig en ordentlig frukost.» —

En timme därefter intågade jag i Buffalo alldeles utsvulten och i det misserablaste skick hvad klädseln vidkom, och båda delarne visade sig svårt, ja nästan omöjligt att restaurera. Jag var nu nära förtviflan och såg icke annat än undergång för ögonen. Jag hade alltid fasat för själfmördare och haft svårt att begripa, hur en människa kan komma så långt, men nu begrep jag, hur det kunde vara möjligt. Sent omsider lyckades jag i Buffalo erhålla så pass med mat, att lifvet kunde uppehållas, hvarjämte underrättelse erhöles, att 50 (eng.) mil längre ned utmed banan arbete skulle kunna finnas.

Men hur komma dit? Snön hade fallit i mängd och uppfyllde vägarne med stora drifvor, och därtill hade kölden mer och mer tilltagit. Julveckan inbröt och med den någon större medlidsamhet hos befolkningen. En människovänlig skoflickare sydde ihop mina

trasiga skor och gaf mig logis ett par nätter. Någorlunda rustad begaf jag mig så en dag utmed jernvägsbanken, den enda någorlunda gångbara väg som för tillfället gafs, söderut för att söka arbetsförtjänst. Vandrande hela dagen utan hvila, för att hålla mig varm, blef jag vid skymningstiden alldeles utmattad och detsamma förtviflans tillstånd intog min själ. Skulle jag på detta sätt få tillbringa julhelgen? På andra sidan om en liten station måste jag slutligen slå mig ned och hvila. En välvillig banvakt upplyste mig då om, att det var 6 engelska mil jag gått från Buffalo. Sex af femtio! Vidare meddelade han, att kurirtåget till New-York var i antågande.

Vid denna underrättelse klack det till i mig. Jag fick en ingivelse. Tänk om jag på något sätt skulle kunna hanka mig med och få åka de femtio milen i stället för att gå i kylan. Jag hade redan vid Buffalo sett, att lokomotiven voro försedda med dessa kolossala snöplogar, som med ledighet rödja väg genom de största snödrifvor. På en sådan fanns god plats att stå, blott man säkert höll sig fast i kammen och vid snöplöjningen krängde sig upp i höjd med maskinens lanternor. Beslut och handling blef ett. Något funderande hanns ej med. Nu hördes trängen nalkas. Det hade blifvit tämligen mörkt. I den saktare fart,

som måste begagnas vid passerandet af stationen, kom nu kurirtåget emot mig, och jag, förvägen och bragt till förtvifflans brant, vågade språnget på plojen och lyckades få ett säkert tag om dess kam, under det de båda lanternorna klart upplyste mitt vådliga företag. Men ingen hade åsett min djärfhet, och under flera timmar åkte jag med på detta sätt, vid stationerna ständigt hållande mig på baksidan af kammen, den jag vid drifvornas forcerande äntrade upp på. Kölden blef visserligen strängare ju längre det led på natten, och snön yrde ständigt om öronen på mig, men kampen för att behålla min eröfrade ställning höll mig tämligen varm. Värst var det om händerna, som af beröringen med det kalla stålet å ena och snön å andra sidan nästan blefvo som isklumpar. Det var nog ock i grefvens tid, eldaren vid en under farten pågående smörjning fick sikte på mig och halade upp mig på maskinen, ty eljes vet jag ej hur det gått.

Jag fick till en början många hårda ord af föraren för mitt tilltag, hvilket var straffbart enligt landets lag, men när han hört mitt lidandes historia och sett mina »gråtande tårar», förbarmade han sig öfver mig, lät mig få värme och mat, och tog mig med på maskinen till stationen Tivoli, där det omtalade arbetet skulle vara att erhålla.

9. Sjöarbetena vid Hudsonfloden.

id framkomsten till denna station gjorde trängen ett uppehåll, och lokomotivföraren, som rörts af medlidande öfver min belägenhet, vidtalade en växelkarl bland sina bekanta att tills vidare ta hand om mig.

Det skedde. Hos denne hederlige yankee tillbringade jag julen och fick strax därefter sysselsättning vid stensemursarbetena utmed Hudsonfloden. Vintern syntes mig här ej fullt så sträng som uppe vid Niagarafallet, men nog hade vi tillräckligt af snö och framför allt af is vid vårt arbete. Detta bestod i anläggning af stora stensemurar utmed stränderna, och mången gång var det nödvändigt att pulsa till midjan uti det iskalla vattnet. Men det generade mig föga, ty dagsverkena voro i förhållande till årstiden korta och på mellantiderna hade jag varmt och godt kvarter och kunde till och med lägga af litet pänningar till hemresan.

Ty nu började kärleken till fosterlandet vakna med förnyad ifver. Aldrig hade jag kunnat tro, att detta fatala Enköping med sitt osunda, fula läge, sina små hus och kälkborgerliga invånare, detta lilla Enköping, som jag vid utresan betraktat med sådant sublimt förakt, för mig i främmande land skulle bli så kärt, så eftersträfvansvärdt, som den lyckligaste punkt på hela jordklotet. Först på långa afstånd lär man känna hvad fosterlandskärlek vill säga, och högre, ju motigare det går en i främmande land. Så gick det mig, och ändå hade jag det nu vid Tivoli ej som värst. Tvärtom arbetade jag nu framgångsrikare och med större förtjänst än någon gång förut, just därför, att nu var jag något så när hemma i det allmännaste af språket, hade härdat min kropp och fick sund, riklig föda och hvila efter behof. Hade jag blott stannat vid Tivoli, hade det kunnat bli en framtid på arbetsbanan, men, som sagdt, hemlängtan gaf mig ingen ro, och med möda kunde jag förmå mig att hålla ut till dess de nödvändigaste respängarne voro intjänade.

I Tivoli hände mig ett äfventyr, som lätt kunnat inverka afgörande på hela min framtid.

En Söndag i slutet af Mars gingo jag och en kamrat vid arbetet, en mulattynghing vid namn Bob, ned till staden Albany, som var

närmaste större ort. En vestindiefarare var nyss uppkommen till staden och låg med flygande fanor ankrad på flodens midt. Som fartyget var större och vackrare än de vanligen sedda farkosterna på Hudsonfloden, och Bob ifrigt påyrkade det — han var född på hafvet och blef alldeles förtjust vid åsynen af stora skepp —, gick jag med till hamnen för att få märkvärdigheten i närmare ögonsikte. Där låg en af skeppets jollar, bemannad med en rask besättning och en af styrmännen. Bob, hvars nyfikenhet alltid yttrade sig i ett dumt gapande med munnen, närmade sig båten och var snart i samspråk med sjöfolket. Själff höll jag mig på större afstånd, ty instinkten sade mig, att jag icke hade att vänta något godt från det hållet. Jag hörde icke ens hvarom de talade.

Plötsligt såg jag styrmannen göra ett tecken åt land och i nästa ögonblick rusade två från landsidan kommande matroser på mig, medan Bob samtidigt fattades i kragen af styrmannen. Båda slogos vi som för lifvet om vår frihet. Förgäfves. Jag var visserligen då ej så klen, men sjömannens hårda nappatag öfvertygade mig snart om fruktlösheten af mina ansträngningar, och äfven ropen tystades genom hand för mun. Som en docka, så lätt, buro de båda sjögastarne mig ned i slupen, där redan

Bob förut befann sig, och så lade de ut till skeppet. Så snart vi kommit utom hörhåll från land, där nu en och annan nyfiken började visa sig, släpptes vi lösa och tillfrågades af styrmannen, om vi icke hade lust att gå till sjös med dem och förtjäna pängar.

Jag för min del svarade genast nej, ty sättet, hvarpå denna anvärfning skett, bådade intet godt för framtiden, och Bob kallade dem svinpelsar och ville genast i land igen. Uppkomna på däck, infördes vi till en tjock myndig herre — kaptenen —, som upprepade frågan och fick samma svar. Nu uppräknade han fördelarne för oss af ett sådant engagement, dock utan att kunna förändra våra beslut.

»Well, sailorboys», slutade kaptenen, som tydligen fått för sig, att vi kunde bli ett par bra och billiga kockspojkar eller jungmän, »jag tar er väl ändå med på ett försök; för ned dem till kölsvinet så länge, styrman, så att de få tjuta ut medan vi lätta!»

På nytt började nu vår klagolåt, besvarad med hugg och slag.

»Hyla inte så förbannadt, mina barn», skrek styrmannen åt oss. »Mamma kan ändå inte hjälpa er!»

Och därmed fördes vi utför flera trappor ned till ett mörkt rum, genom hvilket farty-

gets köl som en hög mur sträckte sig. En unken, illa stinkande luft slog oss till mötes och klubbigt vatten silade fram från väggar och golf. En sotig skeppsykta tändes, och vid dess sken sågo vi hela fasan i vår belägenhet. Mindre härdad än min kamrat och mera känslig för kroppslig smärta, grep ögonblickets sinnesrörelse mig så djupt, att jag med ett ångestskri sjönk i kull och förlorade medvetandet.

När jag åter kom till sans, befann jag mig i ett annat rum, med ett rundt fönster, och framför mig stod en obekant sjöman, som tor-kade mig i ansiktet med en våt trasa, som smakade salt.

»Var lugn, du, min pojke lille; det går nog öfver, bara du blir van. Se på mig; jag blef också pressad till sjöman, fick mat en gång om da'n och smaka daggen tre, men det är öfver nu, och jag finner mig tämligen bra.»

Därmed gick han sin väg, och jag reste mig upp ur kojen. På vissa ljud och rörelser förstod jag, att skeppet nu var under segel. Denna förmodan besannades ock så fort jag kom fram till det lilla fönstret. Fartyget sköt god fart utför Hudsonfloden, och jag förstod, att meningen var att hålla mig under däck tills vi uppnått själfva hafvet.

Detta ville jag dock — kosta hvad det ville — undvika. Af mina arbetskamrater vid

Tivoli hade jag förut hört många beskrifningar öfver dessa pressningar, hvilka illa kända kaptenen ibland måste begagna sig af för att få fulltalig besättning. De behandla sitt folk som oskäligen djur, och de pressade äro isynnerhet illa deran, ständigt hotade med misshandel och fara för lif och lem.

Jag kände på kajutdörren. Den var stängd utifrån. En närmare undersökning öfvertygade mig dock snart, att det gick för sig att komma upp på däck genom en lucka, som förde genom segelruffen. Jag skyndade att begagna denna utväg. En annan lucka, som gick att öppna inifrån segelrummet, aflyftes försiktigt, och nu såg jag från ruffens tak hur skeppet för god vind styrde ut ur Hudsonfloden och till hafs. Allt manskap och befäl utom rorsmannen befann sig förut, sysselsatt med ankarens fastgörande.

Ett raskt beslut måste fattas, jag insåg det, ty snart skulle vi komma för långt från land. Också hade jag räddningsplanen genast färdig och skyndade att utföra den.

Ljudlöst smög jag mig ned på däck, kastade en fastsittande ända öfver bord och halade mig på den försiktigt ned i det våta elementet. Ännu hade ingen märkt mitt vågstycke, och till och med mitt halfkväfda rop, då det kalla vattnet helt och hållet omslöt mig, und-

gick rorsmannens uppmärksamhet. Jag släppte mitt tag och såg det stora skroftet hastigt ila ifrån mig, själf simmande i dess kölvatten. Det var ett kritiskt ögonblick, men jag var dess bättre en god och öfvad simmare och land ej långt borta. Förr än jag uppnådde det, var den stora vestindiefararen ur sikte, och jag glädde mig, vid uppstigandet på »terra firma», åt den långa näsa, vaktaren fick, då han skulle se om sin fånge. Så slutade mitt ofrivilliga sjömanskap. Sedan dess har jag hållit mig på landbacken helst.

10. Värffningen.

Från mitt äfventyr till sjös kom jag tämligen helskinnad, om därifrån fränses förstörda kläder och en lindrig förkylning, framkallad af det väl tidiga aprilbadet i öppna sjön. Visserligen hade jag ett godt stycke väg att tillryggalägga från landningsstället vid floden och till arbetsplatsen vid Tivoli. Men snart gick jag mig varm, hvilket var hufvudsaken, och så hade jag hela söndagseftermiddagen på mig. Uttröttad och tämligen förbi anlände jag emellertid till mitt logis vid nattens inbrott, efter att på tio timmar hafva tillryggalagt en sträcka af omkring 5 svenska mil på nykter och fa-

stande kaluf, ty i min nuvarande ställning skämdes jag att bedja ens om litet vatten. Dagen efter var jag visserligen oförmögen till arbete, men detta fortsattes så mycket ifrigare den följande tiden, och i medlet af månaden fann jag tiden vara inne att ändtligen tillfredsställa den oupphörliga längtan efter det aflägsna föräldrahemmet. Jag gjorde nämligen då ett öfverslag af mitt tillgodohafvande och fann därvid, att pängarne borde räcka till hemresan natt och jämt. Denna beräkning skulle emellertid snart visa sig vara lika dåligt uppgjord som förra gången, men hemlängtan gaf mig ingen ro, hvarken dag eller natt, och den knoppande våren gjorde det ännu värre.

Alltnog: den 20 April befann jag mig i New-York under full sysselsättning med att ur de talrika ekiperingsbutikerna förse min person med effekter, alldeles nödvändiga för resten för ett värdigt återuppträdande i den civiliserade världen. Så förgick ett par veckor, under hvilka min kassa fick en så betydlig känning af alla en stor stads lockelser, att jag, då den väntade oceanångaren ändtligen anlände, knappast kunde göra rätt för mig på det begagnade boardinghousen en gång, mycket mindre köpa biljett för öfverfarten till Sverige. Alla mina försök att draga växel på hemmavarande släktingar, på farbroderns Svea-

Society m. fl. misslyckades. Äfvenså att få gå med som kock eller jungman på hemseglande fartyg. Ett sista försök att förvandla de inköpta kläderna i pängar och därmed göra öfverfarten, renderade endast en ren förlust på 30 dollars — och så stod jag där igen fattig och öfvergifven af hela världen. — — —
— — — — — — — — —

En månads tid gick jag och dref på New-Yorks gator i snart sagdt förtviflad sinnesstämning. Oftast helt allena, som jag var, föreföll mig den stora världsstaden till sist som en stor öken, där allt var kallt och likgiltigt för mig, och ingen bekant syntes till.

När allt som kunde afvaras blifvit förvandladt i pängar, pängarne i bröd och brödet uppätet, återstod ej annat än att åter börja från början. Men lifvet som vagabond i countryn ingaf mig nu äckel och afsmak, hvarför andra funderingar snart infunno sig.

Jag råkade en dag i sällskap med ett parti sysslolösa ynglingar i samma belägenhet som jag, hvarvid en bragte på tal, om man icke borde ta värfning för att åtminstone slippa svälta ihjäl.

Ingen ville lyssna på det örat, men jag tog talaren afsides och frågade helt bestämdt, hur det skulle gå till. Han, glad öfver att icke bli ensam i olyckan, tog afsked af de

andra, hvarpå vi i sällskap begåfvo oss ut till Fort Gouvernørs Island, New-Yorks fästning.

Vägen dit var lång, och därunder berättade min följeslagare hvad han visste om amerikanska militärerna.

De förenade staterna hafva ingen egentlig armé, blott ett ringa antal värfvade regementen i garnisonsorterna, de största städerna och gränsdistrikten dels för att upprätthålla ordningen och dels för att på gränsen skydda nybyggarna för lagbrott af allehanda slag af de talrika äfventyrare- och röfvareskarorna.

Krigsfolket är sammanrafsadt af hvarje-handa element och nationaliteter och utgöres i regel af folk, som af en eller annan orsak sett sig ur stånd att på annat sätt försörja sig. Många äro misslyckade existenser, f. d. dagdrifvare, lättingar och t. o. m. supbultar.

Som Nya världen har godt om dylikt folk, fast inte så som den gamla, brukar det sällan saknas rekryter, utan tvärtom tillgången vida öfverstiga efterfrågan. Men vid ifrågavarande tillfälle skulle med anledning af oroligheterna i Texas ett nytt regemente uppsättas på 1,500 man och därför gingo de åt en tid så många som anmälde sig.

Dessa värfvade milisregementen äro närmast att förlikna vid Sveriges skarpskyttekårer, ehuru disciplinen är bättre och flera yrkesof-

ficerare tjänstgöra däri än hos skarpskyttarne. Men allt underbefäl tages ur den värfvade truppen och ger det hela en mer jämlik och patriarkalisk prägel än t. ex. hvad händelsen är med våra värfvade regementen i Stockholm.

Det nu under uppsättning varande regementet, *Tionde lätta* infanteriet, var afsedt att göra polistjänst i Texas, där »desparedos, mexikanska hästskojare och vanliga röfvare» en tid gjort staternas trupper stort afbräck och revolverat hela territoriet. — — — — —

Utanför fästningen mötte oss en sergeant, som gaf oss anvisning på värfningsbefälets lokal, dit vi med klappande hjärtan begåfvo oss. Min kamrat, infödd amerikanare, blef genast antagen utan vidare ceremonier, men med mig som utlänning, utan papper och allt, därtill underårig, föll det sig litet svårare. Jag måste redogöra för hela mitt framfarna lif i de närmaste detaljer, och allt kunde öfverskylas utom frågan om åldern. Det var en löjtnant som ledde förhöret. Mitt ärliga ansikte och uppriktiga svar tycktes hafva tilltalat honom, ty han sade flera gånger, att han skulle velat antaga mig, om jag blott icke varit ett år för ung. Längre gnuggade han sig i pannan för att uttänka ett sätt, då plötsligt en kapten blef synlig, som åhört förhöret.

»Sträck på dig, pojke, så du ser stor och gammal ut», skämtade han, »så få vi försöka ändå.» Till löjtnanten sade han i lägre ton:

»Skrif'en för 18 år fyllda; han har ju inga papper och kan ha glömt sitt födelseår.»

Så skedde ock. Jag blef antagen, tack vare att efterfrågan för tillfället var större än tillgången. En timme därefter var jag iklädd 10:e lätta infanteriregementets uniform, kompaniet F, och befanns minst af omkring 900 kamrater. Det var svårt att finna kläder passande till mig, men med uppstoppningar och invikningar gick det till sist.

Så var jag då blifven välbeställd rekryt i frihetsstatens armé, med utsikt till befordran efter pröfvadt välförhållande, till underofficer och under soldattiden en aflöning af 16 dollars i månaden och allt fritt ända till kläderna. Ställningen syntes mig lysande emot förut, och jag närde blott en sorg: den att ej kunna få visa mig i uniformen för de mina i gamla Sverige.

11. Rekryttiden och resan till krigsskådeplatsen.

agligen öfvades vi där-
efter på fästningen,
och denna exercis,
i mycket olika vår,
tog lång tid i anse-
ende till rekryternas
högst olika individu-
alitet och begåfning.

Under hela rekryttiden var det oss förment att lemna fästningens område utan bevakning, ty man misstänkte, och det ej utan skäl, att af de förra lättingarne och subultingarne mången skulle finna garnisonslifvet för bundet och begagna första lägenhet att återvinna friheten. Sådant förekom ock, men bestraffades strängt. För öfrigt afdelades manskapet redan från början i »säkra» och »mindre säkra», och dessa senare, som utgjorde det så kallade disciplin-kompaniet, höllos mera som fångar än som värfvade soldater. Kompaniet F. var utvaldt folk, alla unga och intelligenta, hvarför det i sin helhet snart fick anseende som »säkert».

Aldrig glömmet jag med hvilken känsla af stolthet vi första gången beträdde New-Yorks gator i egenskap af approberade soldater. Det var helt annat, det, än den förra s. k. trahandsperioden, då man måste inränga sig bland nationens afskum. Nu tyckte vi oss vara dagens hjältar, öfverallt gärna sedda eller åtminstone tålda, detta så mycket mer som händelserna i Texas, vår blifvande krigsskådeplats, mer och mer tillspetsades. I synnerhet hos det täcka könet gjorde vi lycka, och till och med jag, ännu knappt torr bakom öronen, som man säger, hade mina galanta äfventyr, hvarom mera sedan.

Sedan öfningarna pågått ungefär sex veckor, blef kompaniet F. uppvisadt för öfverste Meecook och approberadt. Därefter gällde det öfverskeppningen, hvilken skulle ske kompani-vis med regeringens fartyg. Ännu återstodo dock några dagar innan embarkeringen med afseende på skeppets utrustning kunde ske, och på dem voro vi en stor del tillåterade för att säga farväl åt våra vänner i staden.

Gouvernörs Island är, som namnet anger, en ö, skild från fastlandet genom en hängbro, i hvars midt vid vaktornet ett spann kan vridas om, hvarigenom fästningen blir otillgänglig från landsidan. Sjösidan skyddas af

palissader och väldiga murar, ur hvilka kano-
nernas svarta mynningar utsticka.

En vacker kväll i Juni voro jag och ett par
kamrater ute på permission. Vi hade beslutat
att roa oss och på samma gång ta afsked af
ett par flickbekanta vi förvärfvat under rekryt-
tiden. Den jag kallade för min, var en duk-
tig, helt ung smålandstös, i tjänst hos franske
konsuln, hvilken under sommarmånaderna bodde
med familj vid en badort. Flickan, hon hette
för öfrigt Selma, befann sig sålunda ensam i
konsulns stora våning, den han endast ett par
timmar i veckan bebodde, då han skötte sin
expedition. Hvarifrån de andra två hade sina
vänninor minns jag ej, blott att den ena af
dem var en liflig fransyska, som höll på att
skaffa oss en olycka på halsen. Klockan kunde
vara ungefär 10 på kvällen och vi hade efter
en längre promenad i Brooklyn först besökt
en negerteater och därefter ett konditori, där
några glas vin bl. a. druckos. Ingen mera än
jag hade lagt märke till, att en äldre, distin-
guerad herre hade följt oss öfverallt denna
afton och äfven var med på konditoriet, stän-
digt liksom slukande den vackra, högröstade
fransyskan med sina djupt liggande ögon.
Först här tycktes hon hafva märkt honom, och
ett halfkväfdt »Mon dieu!» jämte påfallande
blekhet förrådde det för mig. Så mycket mera

Bland Yankees och indianer.

betänklig syntes mig saken, då hon begärde, att vi strax skulle gå därifrån, och den hemlighetsfulle mannen äfven efter utkomsten fortfor att följa oss på afstånd. Jag meddelade Selma mina farhågor, men hon svarade helt nonchalant:

»Kar'n har förgapat sig i henne, det är väl ingenting ovanligt.»

Vi togo vägen upp till konsulns charmanta våning, afsmakade hans förträffliga franska vin och njöto med ett ord vårt sorgfria väsen och våra skönas sällskap dels gemensamt, dels på tu man hand, så att jag helt och hållet glömde den vackra Clemence och hennes distinguerade »älskare på afstånd» — då väldiga slag på porten väckte oss ur vårt sällhetsrus och satte själfbevarelsedriften i verksamhet.

Oroligast af alla blef Selma. Hon var också mest komprometterad. Men rådig var hon som alla hennes landsmän. Först undankastades vinbuteljerna, så släcktes ljusen och därpå förde hon oss alla till ett rum åt gårds- sidan, där vi fingo hoppa ut genom ett fönster. Allt gick tyst och försiktigt, men under hela tiden ljödo de dofva slagen på porten och ropen:

»Öppna, öppna, edra tusande — — —»

Selma bad oss vänta, medan hon gick och tog reda på, hvad det var fråga om, men det

tordes ingen af alla feim mer än jag. Springande flydde de andra genom en trädgård och kommo efter flera äfventyr genom plank, uthus och andra hinder ut på en sidogata och försvunno ur min åsyn.

I konsulns hus började det strax bli lifligt, och flera röster hördes. Af de stympade ord och meningar, som kunde urskiljas, slöt jag, att en visitation egde rum, troligtvis af polis. Men jag fick strax annat att tänka på. Klockan i ett närliggande kyrktorn började slå, och jag erinrade mig med fasa, att det måste vara elfva eller just den timme, då svängbron till Gouvernörs Island hyfvades om, hvarigenom passagen dit stängdes. Det slog in. Nattskottet från fästningen hördes ända fram, och i nästa ögonblick ilade jag samma väg som mina flyende kamrater, i hopp att genom en lycklig tillfällighet hinna hem före rondan. Värst brydde mig svårigheten att komma öfver bron. Den befanns ock vid framkomsten vara omsvängd och passagen därigenom stängd. Det berodde nu på mina kamraters välvilja, om jag skulle lyckas komma öfver. Men de hade redan börjat sitt värf.

Som jag står och funderar öfver följderna af mitt lättsinne, får jag från yttersta palissaden syn på en liten farkost, som kom paddlande åt det håll, där jag stod vid bronns midt.

Så snart den kommit närmare, kände jag igen en af kamraterna i en kanot. Han ropade an mig, kastade till mig en lina, hvarmed jag hissade mig ned, och rodde därpå öfver till fästningen, där kamrater ur kompaniet inom några minuter hade hissat upp såväl oss som kanoten, hvilken såsom tillverkad af tjärad väf var lätt att handtera. När rondan gick kl. $\frac{1}{2}$ 12, voro alla välbehållna i forstet, och ingen hade reda på vårt äfventyr. —

Dagen därpå började embarkeringen ombord å ångkrigskorvetten Baltimore, som rundt halfön Florida skulle föra kompaniet F. med tross och allt till krigsskådeplatsen. Vi hade nu samtliga svurit fanan och förbundit oss, att i fem år troget tjäna i staternas armé. Det var det jämförelsevis bästa jag hittills haft, och framtiden syntes mig åter ljus, trots det hemska i krigstillrustningarna och berättelserna om, huru vildt det gick tillväga nere i Texas.

Resan, ehuru mer än 600 sv. mil lång, fullbordades lyckligt på en vecka, hvarunder vi hade de bästa dagar i världen. Ungefär halfvägs kolade vi vid ön Key West och fingo där gå i land. Redan nu syntes att vi kommit i ett annat klimat, frambringande växter, hvarom jag förut ej haft en aning. Äfven

djur- och i synnerhet fågelvärlden var en annan, än hvad jag dittills skådat. Utom kompaniet medföljde en afdelning fångar, som nu förorsakade oss litet bekymmer; dock kommo vi alla utan vidare äfventyr till Galvestone, Texas' största stad åt Mexikoviken.

Vår nye kompanichef, kapten Hahl, var oss där tillmötes, och logementer voro inredda till vår ankomst, i hvilka goda kvarter erhöles. Vid aflemmandet fäste kapten Hahl sig vid, att jag såg så ung ut, och frågade löjtnanten, huru jag kommit med, och hvad jag var för landsman.

»Det är en liten pigg 'svenskare'», svarade denne, »som nog kommer att göra rätt för sig, efter hvad jag tror.» — Jag uppsnappade icke mer, men glädde mig åt det gynnsamma svaret.

12. Fem års krigstjänst i Texas.

Att dag för dag skildra, hvad vi fingo upplefva i de texikanska ödemarkerna, skulle nu, så långt efteråt, vara alldeles omöjligt, äfven om man förfogade öfver oinskränkt utrymme och tid. Jag måste därför nöja mig med att uppdraga några konturer ur fältlifvet och därtill lägga några detaljer, däri jag personligen spelat en roll.

Territoriet Texas befann sig 1870 så att säga bokstafligen i rövvarhänder, främmande från all civilisation i vanlig mening. Från de enstaka emigranter, som ännu lyckats bibehålla sina en gång uppodlade små jordbitar, inlupo dagligen böner om hjälp och handräckning mot de vilda horder af förbrytare, som i alla riktningar genomtågade det af naturen eljes rikt utrustade landskapet, öfverallt betecknande sin väg genom mord, rån, brand, rofferier och framför allt stöld. Så snart en farmare blifvit besökt af ett sådant band, blef han så renrakad på allt, att, om lifvet ock kunnat räddas, honom ingenting annat återstod, än att antingen gripa till tiggarslafven, eller ock åtfölja bandet för att själf i sin ordning bli en medlem af förbrytarligan. Denna ökades på sådant sätt dagligen och dess rofgirighet tilltog i samma proportion. Efter några år blef härigenom hela landet förvildadt, och all påbörjad civilisering utplånad. Förbrytarskarorna blefvo sålunda småningom herrar på täppan, och kämpade ofta sinsemellan om de få rof, som ännu funnos att få. Ty det fanns icke mindre än tre grupper ogärningsmän, alla fiendtliga mot de fredliga inbyggarne och lika sinnade äfven mot sina stallbröder på samma stråt.

Desparados voro mexikanska hästskojare och rövfare ex professo af spansk eller zigenar-

släkt. De hade sina hemvist innanför mexikanska gränsen, hvarifrån de gjorde sina härjningståg in i Texas och vände lastade med byte åter öfver gränsen, där de voro oåtkomliga och skyddade af sitt lands regering.

Den andra gruppen utgjordes af förvildade infödingar och utblottade emigranter ur alla nationer, som för mera trygghets skull slutit sig tillsammans i band.

Den tredje slutligen var indianerna, som från sina gömslen i bergen samlade sig till formliga krigståg, hänsynslöst anfallande hvem som än kom i deras väg. Rofferierna hade de ursprungligen lärt sig af de andra horderna, ty de kunde förut lefva godt på sin buffeljakt och fiske.

Mot alla dessa hade vi nu att strida och skydda de åter från Europa inströmmande emigranthoparne, upprätta fasta depôter utefter vägarne och i allmänhet göra landet säkert och civiliseradt. För ändamålet hade före oss nedsändts två andra regementen, nämligen elfte lätta kavalleriregementet och 9:de svarta fotregementet, bestående af negrar med befäl af hvit hudfärg.

De hade, trots sin styrka af 2,000 man, ännu föga kunnat uträtta, ty hästarne blefvo skrämde och stulna från kavalleristerna i massa, och negrerna hade hittills visat sig vara mera

rädda för desparados, än de för dem. De sprungo som vildar, då de grymma horderna kommo framsprängande på sina snabba hästar.

De vilda skarorna insågo snart sin öfverlägsenhet och fruktade icke alls negrerna, utan gingo snarare anfallsvi till väga mot dem. Ryttnarne, ett tappert folk, in jagade hos dem större respekt, så att de regelbundet togo till flykten, då desse visade sig. Med list kommo de längst därvidlag, och listiga voro de, så att det förslog. Det berättades vid vår framkomst, att från en skvadron af elfte regementet på en natt bortstulos öfver 50 hästar midtför gevärspostens ögon, och att detta spratt, som ohjälpligt decimerade skvadronens effektivitet, nattetid utförts af 5 stycken indianer. De förföljdes så fort ske kunde, men utan resultat. Ja än mer:

Under pågående tåg genom ett pass blefvo de fem eftersta ryttnarne en gång dödsjutna med pilar och deras hästar bortsnappade, allt af några i buskarne lurande indianer. Men såväl dessa som hästarne voro sedan spårlöst försvunna, då allarm slogs, och endast de skjutna ryttnarnes dödsskri hade man att tacka för, att saken så snart blef bekant.

Efter en månads kampanj ingaf kavallerichefen rapport om motgångarne i Texas jämte rekvisition af 500 nya hästar, och detta be-

rättades vara närmaste anledningen till vårt regementes mobilisering och nedskickande.

Och det kom i grefvens tid.

Flera skeppsladdningar emigranter hade nyligen anländt från Europa, och alla ville ha eskort till sina boplatser. Från otaliga håll anlände rekvisitioner af militär som hjälp vid förmodade öfverrumplingar, och vi hälsades som befriare, hvar vi visade oss. Dessa nu relaterade omständigheterna tvungo öfverbefälhafvaren, general Sherman, att kompanivis fördela vårt regemente på skilda håll, så att vi i Galveston för alltid fingo säga farväl till många af våra regementskamrater. Vårt kompani, 150 man under kapten Hahl, tågade först till St. Antonio, där vi, fördelade i små afdelningar, fingo göra vakt- och eskorttjänst till närmaste större nybyggen, och sedan till Fort Conchio, en fästning på mexikanska gränsen i garnisonstjänst, och det var här jag först på allvar fick växla skott med fienden.

13. Striden vid Fort Conchio.

Fästningen, som inom kort utvecklade sig till en liten stad, var anlagd helt nära gränsen och alldeles utmed hufvudvägen inåt Mexiko, till skydd mot desperados, hvilka vanligen

tagit denna väg på sina plundringståg. När jag här talar om hufvudväg, torde för missförstånds undvikande böra omnämnas, att med vägar i Texas på intet ställe menas annat än rid- och gångstigar, som hafva ingenting annat gemensamt med de svenska landsvägarne än att gräset och vegetationen blifvit genom be-
gagnande afnött. Däremot voro naturens grop-
par, backar, träd, sluttningar och stenar troget
bibehållna i hela sin råhet, hvilket gjorde en resa
eller forsling med hjuldon hardt när omöjlig
eller åtminstone i hög grad lifsfarlig.

Men jag skulle tala om träffningen vid
Conchio i Mars 1872. Ett helt år hade vi
redan kamperat i landet, och genom vår när-
varo bringat sakerna i ett annat läge, utan att
annat än små strider förekommit, då tidigt på
våren kom underrättelsen, att ett stort band
desparados förberedde ett infall från mexikan-
ska sidan. Myndigheterna därstädes hade nu
genom general Shermans kloka diplomati kun-
nat fås så långt, att de moraliskt skänkte vår
sak rättvisa och bevisade det genom att ge
oss rapport om, hvad skogsmänniskorna och
hästskojarne hos dem förehade. Längre sträckte
sig dock ej välviljan.

I början af Mars fick vårt kompani, som
ensamt besörjt garnisonsvakten ett halfår, för-
stärkning af ett kompani negrer och 200 ryt-

tare. Vi förstodo då, att det skulle bli allvar af. Våra föregående erfarenheter i Fort Conchio hade inskränkt sig till små affärer med 10, högst 25 man, några lätt sårade, ett par dussin fångade och tre hästtjufvar, som vi relementariskt först pryglat och så hängt.

Nu hette det, att en styrka på flera hundra man var i antågande från skilda håll i afsikt att kringräna fortet, döda besättningen och bemäktiga sig mundering, pengar och förråd. Lyckligtvis voro vi varskodda i tid. Den 15 anlände generalen själf med svit, och dagen därpå de 200 ryttarne. Knappt hade den sista af dessa hunnit att sitta af, förrän förposten lossade alarmskottet och springande anlände till oss.

Det var vid tiotiden på kvällen och tämligen mörkt. Allt var lif och rörelse på fortet. Öfverallt såg man grupper af soldater, som vid vakteldarnes sken laddade sina vapen. Ordonnanser, patruller och staffetter sprungo mellan yttre porten och generalen, som med sin svit och nattkikaren i hand hade tagit plats vid tornets bröstvärn. Ute var ännu allting tyst.

Förposten berättade för oss kamrater, att han sett en ändlös rad af banditer smyga sig fram utefter vägen, efterföljda af ryttare. Vid hans skott hade alla stannat, men sedan smugit

sig ut i småskogen på ömse sidor om vägen. Han uppskattade deras antal till åtminstone 500, men trodde det var flera.

Vi lyssnade förgäfvades en halftimme, en hvar på sin plats med gevär i hand. Flera starka vedetter hade utskickats åt olika håll. Bland annat var kapten Hahl ute med sin stora bulldogg och 8 mans betäckning. Hundens vaksamhet räddade vår kompanichef från en neslig fångenskap, kanske död. Kommande på återvägen från sin rekognoscering i sakta mak framför sitt folk, ser han, att hunden först blir orolig och därpå ger hals med full styrka.

Han sätter sig genast i position, men folket hinner ej bilda kedja förr, än ett band af skurkar är öfver dem och gör flera fångar, skjuter och slår som ursinniga omkring sig i mörkret. Hade ej hunden hindrat dem något i sin manöver, skulle ofelbart de återstående, kaptenen och tre man, fallit i packets händer. Nu utgöt han sitt blod för sin herre, och denne undkom just till fortet i samma ögonblick, det på alla sidor omringades af banditerna. De mottogos på det varmaste af mer än 400 skarpa skott, hvilka dock i anseende till mörkret icke hade den verkan, vi väntat. Själfva voro vi tämligen skyddade bakom fästningens bröstvärn.

Emellertid befunno sig vid detta häftiga

anfall mer än 30 kamrater utanför fortet, stadda på rekognoscering. Den tappre generalen förstod genast, hvad deras öde skulle bli, om ej hjälp snart tillkom. Därför, så snart det första anfallet var tillbakaslaget, tillkallade han allt kompanibefälet och ett utfall blef beramadt med nära 250 man. Den gången var jag med, och jag kan intyga, att det osade brändt.

Uppställningen skedde vid båda utfallsportarne, ett kompani vid hvardera, och order gafs att bilda jägarkedja på hvar sin sida om fortet. Hvarje soldat var beväpnad med gevär, bajonett och fempipig revolver, och af detta senare vapen utdelades ett till hvarje underbefäl ända till vicekorporalerna. På gifvet tecken från utsiktstornet kastades båda portarne upp och ut rusade hela styrkan, befälet i spetsen med dragna sidogevär.

Döm om vår öfverraskning, då utanför fortet ej en enda fiende kunde upptäckas. Vi hunno i vanlig ordning bilda kedja, två och två med mellanrum, och omfattade på sådant sätt en åttandedels mil på ömse sidor om fästningen. Knappt hade denna formering medhunnits, förr än gevärseld och häftigt skrån började genljuda i den stilla natten i riktning mot gränsen. En pluton blåstes fram att i ilmarsch skynda till hjälp, ty vi förstodo att

det gällde våra kamraters lif. En trupp ryt-
tare afgick för samma ändamål från fortet.

I den assisterande plutonen, som sprin-
gande afgick till stridsplatsen, var jag med.
Öfver stockar och stenar och genom högt gräs
gick vår kolonn fram. Någon ordning var
omöjlig att upprätthålla. Linien blef ojämn
och bruten, endast hornsignalerna och lösen
— »General Grant» — hade vi att rätta oss
efter. Men ett gemensamt mål hade vi —
stridsplatsen —, och det upphanns snart. Där
var allt ett enda kaos af stridande, omblan-
dade i krutröken. Endast på armlängd var
det möjligt att skilja vän från fiende. Oupp-
hörligt ljud hornet: »Fram, fram!» Raketer
uppkastades i den riktning vi borde forcera.
Plötsligt befann jag mig midt i klungan. Jag
såg återstoden af vår lilla skara, kanske tio
man, på hvar sitt håll omgifvas af banditer.
Skott, kolfslag och förbannelser haglade. De
våra måste retirera, ty ur hvarje buske fram-
stormade nya skaror af stigmän, och våra hä-
star skrämde de genom slag på kopparflaskor.
Självf kastade jag mig öfver en bandit, som
höll på att plundra en fallen officer. Min
kula sårade honom i handen och hans skott,
aflossadt midt åt ansiktet, nästan bedöfvade
mig, men kulan träffade ej. Jag hade afvärjt
gevärspipan med handen. För ett bajonett-

styg af mig föll han därpå till marken. Jag satte knäet på hans bröst och skulle just binda och bortföra honom, då ett sabelhugg från en framstörtande ryttare träffade min vänstra arm, och hästen med sitt knä puffade mig framstupa. Då jag kom upp igen, hade en af de våra skyndat till. Våra revolverkullor afväpnade ryttaren, och hästen, som stod på två fötter och darrade i hela kroppen som ett löf, uppfångades af mig. De sårade banditerna bundo vi fast vid hästens sadelgjord för att släpas med till fortet, och stodo just i begrepp att med bytet dra oss ur stridsvimmel, då — på en gång nya banditer, tre till antalet, voro öfver oss med hugg och slag. Kamraten blef skjuten, och jag måste fly, dock ej längre än utom gevärshåll. Jag hade nu blott revolvern kvar, och den laddades i hast med fem friska patroner. Innan bofvarne, som vändt hästen och lösgjorde fångarne, visste ordet af, var jag öfver dem på nytt och sköt från ett bakhåll skott på skott. En stupade och de två andra flydde, hvarpå hästen, åter lös och ledig, började hoppa och fnysa. Jag gjorde ett språng, fick fatt i de hängande tyglarne och var snart i sadeln, hvarpå jag sprängde af som en galning mot fortet, dit jag anlände vapenlös och med flera sår, af hvilka sabelhugget i armen och en spark af hästens fram-

hofvar i ena axeln blödde och gjorde ondt. Därute rasade ännu striden, men de våra drogo sig småningom tillbaka för öfvermakten, dock i god ordning och med bibehållen krigs- ära. Så fort de kommit under fortets kano- ner, upphörde banditernas påträngande, och en timme senare, då solen gick upp, var hela trakten fri från fiender så långt ögat kunde skåda. Deras förluster befunnos efteråt större än våra, och det gjorde att de aftågade utan att vidare våga ett nytt försök. Vi hade för- lorat 38 man i döda och 74 i sårade samt 8 skjutna hästar. Däremot voro tagna 12 hä- star och 27 fångar och på slagfältet funnos mer än 60 dödsjutna desparados.

14. Bandera-passet.

En månad efter striden vid Conchio be- kom generalen sådana lugnande underrättelser från Mexiko, att han kunde minska besätt- ningen på gränsfortet och disponera sina strids- krafter på annat håll. Desparados hade efter den förtviflade träffningen blifvit sins emellan oeniga, och desslikes råkat i konflikt med sina egna myndigheter på andra sidan gränsen. Många bortfördes såsom notoriska brottslingar i fångenskap, och de öfriga skingrades åt olika

Bland Yankees och indianer.

6

Bilaga till *För Svenska Hem*. 1895—96. Häft. 14.

håll. Från den sidan var därför numera ingenting att frukta. Men indianerna vid vestra gränsen voro fortfarande lika okufvade fiender till den påbörjade civilisationen.

När vi genom de otillgängligaste vildmarker aftågade mot denna gräns, var jag befordrad till korporal, en ovanlig utmärkelse för min ålder.

Den fångade hästen lika mycket som mina i träffningen erhållna sår, hvilka nu voro läkta, tillskref jag denna ovanliga framgång, hvilken förskaffade mig flera fördelar framför kamraterna.

De strapatser, vi nu under tvänne långa år fingo utstå mot de listigaste af alla vildar, indianerna, skulle vara omöjligt att uppräknas. De spelade oss det ena sprattet efter det andra, men undveko alltid öppen strid. Det enda sättet att rensa trakten från dessa vilddjur bestod i att på jägarkedjor af flera mils bredd förfölja dem och hålla noga vakt, särdeles om nätterna. Ingen, som ej varit med därom, kan föreställa sig, hvad dessa ilmarscher och denna vakthållning voro ansträngande, utsett som man oftast var för fiendens förgiftade pilar.

När vi efter månadslånga sådana förföljelser, under hvilka man i anseende till nattlägrens beskaffenhet måste ligga i kläderna,

ändtligen kommo till en mera bebyggd ort, sågo vi anskrämliga ut. Våra orakade skägg och långa, oklippta hår i förening med trasiga uniformer, snedgångna skor, damm och smuts af alla möjliga slag — allt gaf oss utseende att vara af just det slags folk, vi voro sända att bekämpa.

Liksom ett underverk skattar jag det att hafva lyckligen undkommit alla de lifsfaror, för hvilka så många af kamraterna under dessa år föllo offer. Af dessa faror voro fiendens vapen den minst farliga; mot klimatets sjukdomar, öfveransträngningar under strapatserna, vilda djur, giftiga växter och orent vatten, hunger och köld voro indianernas pilar en leksak.

En enda gång var jag i handgemäng med en indian, som med sin stridsyxha i hand kastade sig öfver mig, där jag låg på min plats i jägarkedjan. Mitt skott felade, men min bajonett genomträngde vildens kropp, så att han föll maktlös ned för mina fötter. Ett kolfslag i hufvudet ändade hans lif, utan att jag fått så mycket som en rispa af hans vapen.

Men febern, förkylningen, törsten o. s. v. kunde icke behandlas på samma sätt. Märkvärdigt nog var jag ingen gång sjuk — allvarligt — under hela kapitulationstiden.

En vacker sommardag i Juli voro jag och 8 man kommenderade som eskort åt generalen, som åkande med svit ville genom *Bandera-passet* återvända till sitt hufvudkvarter. Vägen var svår, och vagnen, som hufvudsakligast var med för de höge herrarnes saker, kunde endast styckevis begagnas af de äldre. I passet gingo de alla af, och vi kommenderades fram för att hålla i den stora, fyrspända vagnen, som i de djupa groparne hvarje ögonblick hotade att stjälpas. De åtta soldaterna stodo under mitt befäl, ehuru jag var minst och yngst af dem alla. Jag placerade dem fyra på hvarje sida och gick själf efter vagnen, hållande den med båda händerna. Strax efter mig gick general Sherman och sviten.

Vi hade på detta sätt tillryggalagt några hundra steg, då hästarne plötsligt ryckte till och drogo vagnen upp på en stor sten med ena hjulet. Soldaterna på vänstra sidan, ditåt vagnen stälpte, sprungo förskräckta undan, fruktande att få den stora tyngden öfver sig och bli krossade. Äfven de andra släppte sitt tag, men jag höll i mitt, följande vagnen i dess kullerbytta. Jag kom oskadd upp, och då ytttrade generalen till soldaterna, pekande på mig:

»Om ni alla hållit i så säkert som den här lille mannen, gossar, så hade det här missödet icke inträffat.»

Vi reste sedan upp vagnen och fortsatte vår väg, sedan generalen frågat efter mitt namn, som han tecknade upp. Åtta dagar därefter blef jag högtidligen framkallad inför kompanifronten och utnämnd till sergeant, och jag vet ännu ej, om jag hade denna eller en tidigare omständighet, hvarom jag strax skall berätta, att tacka för denna hastiga befordran. Jag var nämligen ännu icke fyllda 21 år och såg ut att vara 18.

15. Öfvergången af Rio Frio.

Den sista strid mot indianerna, i hvilken jag deltog, gällde besittningen af Rio Frio-flo-den, på hvars vestra strand de förskansat sig, beslutna att på allt sätt hindra vår öfvergång. Denna måste af brist på båtar verkställas medelst pontoner, flytande lårar, som voro svåra att styra i det ganska svåra strömdraget.

Första pontonen, som skulle bli själfva landfästet, erbjöd naturligtvis de största farorna, och ingen ville till en början medfölja den. Fiendens pilar lika mycket som risken att strömdrifvas afskräckte alla. Som detta företag — nämligen brobyggnaden — strängt taget icke ingick i tionde infanteriregementets af generalen förelagda uppgifter, kunde befälet

icke *tvinga* någon att däri deltaga, men de voro heta att komma öfver och få affären uppgjord med indianerna, och därför försöktes hvad göras kunde på frivillighetens väg.

Pontonen bar tre man. När första apellen efter frivilliga förklingade utan resultat, hoppade kapten Hahl själf ned i den och efter honom en af hans löjtnanter. Andra apellen ljöd, men ingen anmälde sig. Då steg jag fram, lade af kappan och gjorde honnör för min kompanichef.

»Jag får anmäla mig, herr kapten!»

»Bra min gosse, kan du ro?»

Sedan denna fråga nöjaktigt besvarats och bröstvörn af bräder blifvit uppställda kring farkosten, satte jag mig vid årorna och rodde ut.

Mitt exempel hade den goda verkan på det öfriga manskapet, att snart mer än femtio pontoner voro bemannade och följde oss i tur och ordning öfver strömdraget.

När indianerna på andra stranden fingo syn på denna väldiga flotta, upphäfde de ett fruktansvärdt härskri och afsköto flera hundra pilar, hvilket vi besvarade med lika många skarpa skott. Sedan detta slags vänhälsning upprepats åtskilliga omgångar med större förlust för dem än för oss, hade vi det nöjet att få se dem kasta sig upp på sina snabba hästar och försvinna i god tid, innan vi fått

landkänning under våra bristfälliga farkoster. Vi hade då förlorat 6 man i skjutna och 5 man, som strömdrefvos i en större ponton och uppfångades efter ett hårdt handgemäng af indianerna. De olyckliges öde beseglades nästan inför våra ögon. De blefvo samtliga skalperade och kastade i floden, som förde bort deras lik.

Själftva hade vi innan middagen, ostörda af fienden, hunnit bygga den flytande bron, på hvilken sedan öfverfördes tre kompanier och 24 beridne ordonnanser.

Det var, som jag tror, denna händelse i förening med generalens oförtjänta välvilja, som förskaffade mig först den hastiga befordran och sedan, någon månad därefter, transport till St. Antonio, där arméns förråder förvarades. Jag blef där satt att förvalta och hålla räkning på all materiel, mundering och ammunition, en plats som förut alltid skötts af en fanjunkare.

Transporten tillskrifver jag uteslutande kapten Hahls välvilja. Han såg, att jag ännu var allt för späd för de strapatser, som under den tillstundande vintern förestodo kompaniet, och hvarunder mer än hälften af manskapet dukade under.

16. Ett kärleksäfventyr i St. Antonio.

Mitt nya lif i staden blef mera gentlemanens, än den fattige milissoldatens. Vi voro två underofficerare vid depôten, och båda hade vi utmärkt oss i kriget. Nu sträckte vi upp oss i nya uniformer och gingo dagligen med hvita handskar på. Båda unga och sällskapliga af oss, glada öfver den vunna framgången, hurtiga till vårt väsen, för öfrigt s. k. selfmade män, som i Amerika skattas så högt, kommo vi snart i sällskaper långt öfver vårt stånd.

I huset bredvid depôten bodde en gammal pensionerad general vid namn Witt med sin enda dotter, en flicka utmärkt lika mycket för sin fägring som för sin vårdade uppfostran och sina upphöjda tänkesätt. På sina promenader vid dotterns arm gick den gamle ofta förbi depôten och stannade därvid ibland hos oss för att språka om kriget och sina minnen från fordom.

Vi visade generalen all den vördnad och aktning, som tillkom hans ställning i lifvet, men artigheterna sparade vi för dottern. Vårt eget blygsamma deltagande i pågående krig ansågo vi för obetydligt att omtala, men han fick reda därpå ändå. Troligen hade han någon

vän i armén, med hvilken han korresponderade.

Vi voro ofta ute och promenerade med dottern ensam, ibland på tu, ibland på tre man hand, hvilket i Amerika med dess fria åskådningssätt anses fullt *comme il faut*. Ingen af oss vågade dock under sådana angenäma *tête à tête* sträcka sin konversation utöfver det vanliga galanteriets kollektiva område, trots att vi båda — naturligtvis — snart blefvo blix kära i det hulda föremålet.

Så en dag berättade hon, att gubben fått reda på en del af våra äfventyr i kriget och ville veta det öfriga, hvarför hon formligen bjöd oss upp till sig samma afton.

Vår egenkärlek tillskref den älskliga dottern en del af denna välvilja, ehuru det var oss omöjligt att förstå, *hvilken* af oss som var den gynnade. Hvar och en trodde, att det var han, och för egen del beslöt jag att gripa första gynnande ögonblick i flykten för att på en gång försäkra mig om lyckan.

Arme dåre! Jag trodde, att i frihetens land en sådan sak skulle kunna försiggå, som att en sergeant kunde få äkta en rik generals sköna dotter, men *så långt* sträcker sig nog ej jämlikhetsprincipen ens i Amerika.

Emellertid infunno vi oss hos generalen propra och förhoppningsfulla. Ett smickrande

mottagande kom oss till del, och han tilltalade oss båda som en far, en vän. Han var förtjust öfver att höra alla detaljer från krigsskådeplatsen och uppräknade ett stort antal af officerare, som varit hans vapenbröder, bland andra kapten Hahl. General Sherman uttömde han sig i loford öfver och prisade arméstyrelsen, som gjort ett så godt val.

Hvad oss själfva beträffade, tillrådde han en rekapitulation på ytterligare fem år, då epåletterna säkerligen vore att vänta, synnerligast som han trodde oss vara intelligenta unge män med god uppfostran från barndomen.

Uti allt detta instämde hans älskvärda dotter, hvilken dessutom utbad sig en beskrifning på mitt aflägsna fädernesland, som hon hört och läst mycket om under sina pensionsår.

Uppdraget gjorde mig het om öronen, ty jag trodde mig deri ha funnit den fingervisning, jag så länge sökt för att gripa lyckan i flykten. Men ack! Just som jag stod i begrepp att bereda mig till ett formligt frieri — vi voro för tillfället ensamma i ett af generalens kabinett —, inträdde stormande och glada några mexikanska officerare i rummet, och jag — min grad likmätigt — måste draga mig undan.

Min lycka var grusad i en handvändning. Generalen, som nu inträdde, sade sig ej hafva väntat detta sista besök, föreslog att presentera

oss för grönrockarne, hvilket dock min kamrat på det bestämdaste afböjde, och bad oss i så fall vara välkomna en annan dag, då vi mera ostördt kunde få fortsätta de politiska diskurserna. Han syntes vara lätt generad, att ha ett par sergeanter uppe hos sig, då officerarne anlände, men flickan höll contenansen bättre, sökte att få oss presenterade och blef nästan ond, då vi ville gå.

Vi fullföljde dock vår afsikt och kommo aldrig mer i så nära beröring med vår dyrkans föremål. Hon var ständigt upptagen af de ståtliga gränsofficerarne, hvilka henne till ära arrangerade en subskriberad militärbal på stads- huset. Jag var med på denna och fick till och med dansa med henne i en anglais, men det togs ej väl upp af kommendanten i S:t Antonio, hvilken genom en ordonnans lät tillsäga allt underbefälet, att de hade att dansa och uppehålla sig endast i lilla salongen, hvar- emot den stora var reserverad för officerare och deras damer. Då jag ej kunde begära att få föra en generals dotter ut i denna medelklas- sens lokal, afstod jag förargad från dansnöjet och gick hem till mitt logis. Sådan är t. o. m. jämlikheten i jämlikhetens förlofvade land.

Flickans tänkesätt härvidlag voro svåra att tyda. Hon visade sig lika vänlig som förut och gladd sig utomordentligt åt dansen. Vår

konversation den korta stund, jag förde henne, inskränkte sig till konventionela tankeutbyten. Senare träffade jag henne några gånger som hastigast. Hon såg mera tvungen ut och ville icke vidare höra något om Sweden. En månad efter balen förlofvade hon sig med en mexikansk kapten, som egde en magnifik hacienda på gränsen, men hon glömde, tyvärr, att bjuda de stackars sergeanterna vare sig på förlofningskalaset eller bröllopet. På behörigt afstånd fingo vi se ståten, som krossade vår käraste illusion.

17. Åter i civila kläder.

Om tjänstgöringen vid krigsdepôten är icke mycket att säga. Den var jämförelsevis lätt utom mönsterdagarne, då allt måste gå i flygande fläng. Nya kompanier ankommo på bestämda mellantider från Gouvernørs Island och skulle fältutrustas. Det behöfdes denna oupphörliga ström för att hålla krigsnumerären uppe, i anseende till så väl de svåra strapatserna i vildmarken, som kräfde många offer, som febrar och deserteringar. Tillika tog mångens kapitulationstid slut nu, då det närmade sig fem år, och de flesta som tjänat ut skyndade att befria sig från alla tecken af sin militära

egenskap och söka sin lycka på de civila områdena. SjälF hade jag all anledning att kapitulera, ty det hade gått mig väl, och jag skulle säkerligen kunnat avancera än ett par grader. Men friheten lockade, och jag trodde mig nu bättre utrustad för att upptaga kampen för tillvaron. Ett eget hem och en god affär hägrade i fjärran. Medlen därtill voro redan förvärfvade, i det jag på min lön räknade ett tillgodohafvande af cirka 2,000 kr. i svenskt mynt.

När den dag närmade sig, som skulle utgöra slutpunkten i min militära bana, blef jag tillsammans med ett halft dussin kamrater ur kompaniet F. uppkallad till kommandanten, som då var just allas vår hederlige kompani-
chef, kapten Hahl, nyligen befordrad till denna syssla med majors rang. Han erbjöd oss rekapitulera på förmånliga villkor, och mig särskildt löfte om hjälp till kadettskolekursen, som då var förlagd till Washington. Han talade om de vanskligheter, vi eljes hade att vedervåga, och lofvade en hvar sin personliga rekommendation till blifvande befäl o. s. v., men allt förgäfves.

Alla med en mun afslogo vi anbudet och det kanske väl burdus för att ej såra den fin-känslige mannen. Hade sättet varit ett annat, torde mången af oss, på nytt utkastad i lif-

vets ocean, kunnat påräkna hjälp och understöd från vår aktade chef. Audiensen var slut, och vi återsågo honom aldrig mer.

Så snart vi lagt af uniformen, blefvo vi skingrade åt alla håll som agnar för vinden. De flesta återvände till hemorten och återtogo sina borgerliga yrken, men vi utlänningar, som blifvit i någon mån bortskämda genom de sista framgångarne, ville smida medan järnet var varmt och på en gång fånga lyckan. Vi tyckte, vi redan voro på god väg med den stora solden i vår hand. Bland de få af komp. F., som stannade i St. Antonio för att till en början där försöka lyckan, var jag en.

Jag hade nog mången gång under fältlivet tänkt på denna stund under jubel öfver, att då på allvar kunna upptaga den två gånger förut så snöpligt afbrutna hemresan, men då stunden kom, var guldfebern större än någonsin, och då därtill ett gynnsamt tillfälle erbjöd sig att förtjäna »grofva pengar», för att komma hem som en annan Croesus, var snart mitt gamla beslut glömdt, och jag fattade ett nytt — att bli källarmästare i St. Antonio.

Det värdshus, där min kamrat och jag på sista tiden af tjänstgöringen tillbragt de flesta lediga aftnar, var just att öfvertaga med inventarier och allt, och jag blef af värden, en förslagen tysk, tidigt uppmärksamgjord på,

hur utmärkt passande denna affär skulle vara för mig. Den syntes gå bra, efter hvad vi vid våra besök kunnat finna, och innanför disken lockade ett par svarta, eldiga ögon, tillhörande en rund och vacker kreolska, hvilken, efter det misslyckade äfventyret med generalens dotter, nu gjorde allt för att läka hjärtesåret och lemna så mycket reelare valuta i de krossade illusionernas ställe.

Det ena med det andra bidrog i sin mån att öfvertyga mig, och slutet blef, att mina pengar kommo i tyskens händer, och jag själf i kreolskans. Detta senare blef en gifven följd dels af min oerfarenhet och oförmåga att sköta dylika slags affärer, och dels af den tilltagande böjelsen för den sköna källarnymfen, som visste att snärja mig i sina garn. Af båda skälen blef hon redan från början den allenastyrande i min nya affär, den hon redan behandlade som sin egen; och jag fann mig godt därvid, väl vetande, att hon hade den vana som erfordrades, och utan hvilken all sträfvan skulle varit fruktlös.

Under tiden framlefde jag några månader i ett fullkomligt kärleksrus, fri och ledig från all slags bunden sysselsättning och med de mest sangviniska förhoppningar att inom kort utan egen förskyllan eller värdighet bli en rik och mäktig man i det främmande landet. Själf

ärlig och hederlig i själ och hjärta, trodde jag detsamma om dem, som kommo i min väg, och i synnerhet gladde jag mig öfver att tryggt kunna lita på min förestånderska, hvilken jag trodde vara mig af hela sin själ tillgifven, och hvars nit därför i en snar framtid borde belönas genom hennes upphöjelse i äkta ståndet.

Jag arme dåre! Några intima tète à tète, några oskyldiga karesser och en väl spelad ömhet om min person — allt detta tog jag för säkra bevis på kärlek, icke anande, hur sydländskans kärleksglöd är beskaffad. Ingen vän hade jag heller, som kunde i tid öppna mina ögon, och till råga på eländet öfvervakade jag allt mindre affärens ekonomi af ren finkänslighet mot min sköna Virginia. Största delen af dagen tillbragtes utom hus, dels på promenader, dels i ärenden för Virginias räkning. Kvällarne var jag oftast hemma, men deltog kanske mer än nyttigt var i mina gästers libationer, och invaggade mig under tiden i den dådlösa säkerhet, som medvetandet om en tryggad existens och ställning i lifvet ofta skänker. Jag var 23 år, och tyckte mig redan hafva slitit nog för rätten att lefva godt på öfverklassmanér under den återstående lifstiden. Men det stod ej så skrifvet i stjärnorna.

Bland Yankees och indianer.

7

Bilaga till *För Svenska Hem*. 1895—96. Häft. 15.

18. Katastrofen.

En dag fram på vintern inträdde i min lokal en soldat, som granskade både mig, källarsalen och flickan på det närgångnaste sätt och slog sig därpå helt familjärt ned vid samma bord, där vi hade vår kaffebricka.

»God dag, reskamrat, hur mår du nu för tiden, och hur står det till i gamla Enköping?» började han och räckte fram en väldig rep-slagarenäfve.

Jag gjorde stora ögon vid dessa ord, reste mig förnärmad upp och betraktade karlen med allt utom vänliga ögon. Slutligen brast jag i skratt. Det var ju Nilsson, min landsman, guldgräfvaren, nu en 36 års man, som tagit värfning vid samma regemente, som jag och nu skulle ut i kriget.

Redan landsmanskapet kom mig att förlåta det spratt, han spelat mig; jag hälsade honom välkommen och intog i egenskap af »wohlthäter» min plats vid hans sida.

Efter en grundlig välfägnad öppnade han sitt hjärta helt och hållet och berättade sina öden, se'n vi sist träffades. Han hade verkligen fortsatt resan till Californien, och där under växlande lycka gräft efter det förföriska guldets. Två gånger hade han varit rik på

den ädla metallen, som båda gångerna blifvit honom frånstulen, och tredje gången hade han rymt från sina guldvaskningskamrater med guldsand, gömd i bältet, och deras revolverkulor susande om öronen. Genom obebodda bergstrakter hade han så vandrat fram till saltsjöstaden Utah, der han gaf sig till mormon och en tid hade fyra hustrur på lager. Men dessas gräl och guldsandens hastiga omsättning hade tvingat honom till en fingerad drunkning i Salta sjön, hvarpå han förklädd lämnade denna stat och sina fyra, föga sörjande enkor.

I Chicago hade han blifvit bekant med Selma, min f. d. flamma hos franske konsuln, men då enka efter en kanonier. Hon blef sålunda sina militära sympatier trogen. De hade snart kommit på tal om mig, och hon hade rådt f. d. mormonen, som då var alldeles utblottad, att välja samma bana som jag och söka få reda på mig. Själf skulle hon sälja sitt kafé, som icke gick rätt bra, och komma efter nedåt Texas.

Hit hade repslagaren hunnit i sin berättelse, då nya kunder anlände, bekanta till mig, som gjorde min af att vilja störa oss.

Så snart han märkte detta, gjorde han en för Virginia hemlig blinkning åt mig och förde mig afsides.

»Kom med ut», hviskade han, »jag har något viktigare att tillägga», hvarpå vi båda begåfvo oss af, jag med hjärtat i halsgropen vid tanken på min duktiga smålandstös, den jag nu med glädje skulle velat återse.

Min aning bedrog mig ej. Vår väg gick direkt till det boardinghous, där hon efter sin ankomst tagit in. Hon hade genom bref från Nilsson blifvit underrättad om, att jag var återfunnen i goda omständigheter och ogift. Ty hans spionier på mig hade fortgått flera veckor, innan han med afseende på våra föregående mellanhafvande hade vågat ge sig tillkänna. Selma, som kanske redan tröttnat på sitt enkestånd, skyndade att uppsöka den vän, för hvars skull hon riskerat så mycket den minnesvärda junikvällen i New-York, och jag blef bokstafiligen mottagen med öppna armar.

»Skada blott», sade jag, »att du ej kom förr; kanske mycket då kunnat vara annorlunda.»

Hvad jag härmed åsyftade var för henne redan mer än önskligt bekant, efter hvad jag strax erfor. Mitt förhållande till kreolskan var utforskadt af Nilsson och hans hejdukar, och enligt deras fulla öfvertygelse bedrog hon mig på det skamligaste och låg i maskopi med en mexikansk officer, kreol han som hon.

Jag blef het om öronen vid dessa nyhe-

ter och protesterade eftertryckligt. Det kunde ej vara möjligt för Virginia, så upptagen som hon var med skötandet af min affär, att föra en kärlekshandel bakom min rygg. Jag kunde icke tro det. Selma förhöll sig lugn under detta samtal.

»Jag begär icke», sade Nilsson, »att du skall tro annat än dina egna ögon. Stanna här», fortfor han; »jag skall hem och skaffa mig permission, och sedan skola vi alla tre ta reda på, hurudan denna kreolska är, så att du måtte få dina ögon öppnade.»

Ganska motvilligt fogade jag mig i de gjorda anstalterna, fruktande icke utan skäl en tète à tète med min gamla, tillgifna ungdomsflamma. Men hon, långt ifrån att förebrå mig min glömska af det förflutna eller lättsinnet i min nya förbindelse, talade endast mig vänligen till och berättade, huru hennes fem år förflutit, sedan vi så plötsligt skildes åt.

Den oss då åtföljande spionen hade varit en af fransyskans försmådda älskare, en gammal utrucklad fransman, som tog sig så illa af flickans köld, att han anmälde vårt »rendez-vous» för polisen, under förmodan att inbrottstjufvar härjade hans landsmans embetsrum. Som ett par sådana verkligen opererat i trakten förut, togs hans rapport för god, och han fick själf medfölja under visitationen.

Huru denna endast verkade förlängande på angifvarens näsa är förut berättadt.

Sedan Selma därefter väl ett par år väntat på underrättelser från mig, som hon själf försäkrade, antog hon anbudet att bli konstapelsfru åt en kanonier vid namn Strong, anställd vid flottan.

Deras korta sammanlefnad hade varit lycklig, men han blef snart utkommenderad till sjös och afled i St. Francisko af gula febern två år efter deras bröllop. Af amiralitetet utbetalades till enkan en rund summa i ett för allt i skadestånd, och därmed började hon sin kaférorelse i Chicago, där hon hade bekantingar från gamla Sverige.

»Flera anbud har jag sedan dess haft», så slutade hon, »att på nytt träda i brudstol, men alltid afstått, tänkande att jag förr eller senare skulle få höra något från dig.»

Jag skämdes vid dessa ord, ty jag kunde nu ej längre motsvara hennes förhoppningar. Jag ansåg mig bunden på annat håll. Med kvinnans fina instinkt i slika fall undvek hon allt, som kunde stöta på förtrolighet, men af en suck ur djupet af hennes hjärta erfor jag, hvilken smärta denna missräkning förorsakade henne.

Jag hade under hela tiden iakttagit den envisaste tystnad. Mina tankar voro hos

Virginia. Att min affär var ruinerad, betviflades icke, men det gjorde mig heller ingen sorg, men att flickan i dubbel bemärkelse hade bedragit mig, det hvarken jag kunde fatta eller uthärda. Det var troligtvis ett missförstånd.

Emellertid kunde jag icke länge stå ut med denna ovisshet. Jag måste hem och det på ögonblicket, men lofvade att snart vara åter.

Klockan kunde vara omkring 10 på kvällen, då jag återvände till min lokal, som var fullsatt af gäster och gamla stamkunder. Virginia var ej på sin plats, den en annan af flickorna intagit. Jag började genast mitt förhör, som sedan fortsattes med hela tjänstepersonalen, hvaraf de kvinnliga afgjordt tycktes stå i maskopi med bedragerskan. Ingen af dem kunde uppge, hvart hon begifvit sig så sent. Men Tom, negern, hade så mycket märkligare saker att berätta. Han hade en längre tid iakttagit, att Virginia ofta nattetid och sist nu i kväll, kort förut, begifvit sig ut bakvägen och i porten väntats af en herre i uniform, som sedan följt henne ut. Af uppsnappade ord kunde han förstå, att det handlade om pengar, och att den främmande herrn var hennes älskare.

En noggrann razzia hölls på stående fot angående husets affärer och gaf snart som resultat en fullständig ruin. Inga tillgångar,

men skulder på alla håll. Öfverallt upptäcktes högar af räkningar från leverantörerna, men ingen befanns kvitterad. Af kontanta medel återstod endast växelkassan, men Virginias garderob var mer än rikligt försedd.

Jag stoppade på mig mina papper och hvad af värde som kunde medföras och störtade ut, fullt besluten att få ett slut på detta systematiska utsugande och på samma gång taga hämd på bedragerskan.

* * *

Samma natt var en stor kostymbal i *Salon l'espagnol*. Jag brukade numera sällan besöka sådana nöjen, och hade väl icke nu heller kommit dit, om ej Nilsson genom sina kamrater snokat upp, att Virginia och hennes kavaljer voro att träffa där. De hade, efter hvad jag erfor, varit riktiga stamkunder på sådana ställen under sista tiden.

Vi följdes åt alla tre, sedan vi först genom svarta masker och annan förklädnad sökt göra oss oigenkännliga. Det var svårt att i mitt dåvarande själstillstånd syssla med sådana saker, ty det kokade hela tiden inom mig, och jag hade ingen ro, förr än jag kom i väg. Men å andra sidan bjöd mig själfbevarelsein-

stinkten att icke blottställa min person, ifall exklusiva åtgärder skulle befinnas nödvändiga.

Trots förklädningen igenkände jag snart min sköna och hennes mexikanare, som jag nu mindes mig många gånger hafva sett förut, både inom och utom min källare, oftast civilklädd.

Med nöd förmådde Nilsson hindra mitt uppbrusande och föra mig till ett afsides rum, medan han och Selma sonderade terrängen. Jag kunde knappast styra min otålighet. Om några minuter var jag åter i salongen, närmade mig mitt föremål och blef därunder vittne till följande samtal:

»Nå, hvad tycker du?»

»Förträffligt, men det måtte väl ingen känna igen mig?»

»Omöjligt, min älskade; din sergeant soffer oskuldens sömn. Jag måste skratta, när jag tänker på denne Pelle Jöns. Han anar icke det minsta.»

»Jag känner mig så underlig till mods i kväll. Om vi väl vore öfver gränsen. Det finnes alls intet mer att få nu. Du fick nyss de sista fyrkarne.»

»Nåja, det har du sagt många gånger förut, men nu skola vi vara glada. Eller är det något särskildt som gör dig orolig?»

»Ingenting annat än ett par masker, som tyckas följa mig med ögonen öfverallt. Se där

är en. Han hviskade nyss i mitt öra: 'det är åska i luften i kväll, min nådiga', efter att förgäfves hafva bjudit upp mig till anglaisen.»

»Åska i luften — inte! Kände du honom ej?»

»Nej; och så kom en tjock matrona och frågade, hur länge värdshusen äro öppna i St. Antonio om kvällarne.»

»Nå, du svarade väl ej? Hvad hade hon med den saken att göra?»

»Nej, men medgif, att det ser konstigt ut, och så de betrakta mig sedan! Se så, nu spelas det upp. Låt oss sitta öfver denna dans.» — — — — —

De följdes åt i ett af smårummen och jag efter. Jag skummade nu af raseri och grep hårdt om dolkskaftet innanför västen. Resten af äfventyret skildras bäst af Nilsson i bref till mig efteråt, ty själf var jag för tillfället från mina sinnen. Han skrifver ett halft år senare till mig följande:

St. Antonio, 15 Okt. 1875.

— — — — —

Du frågar, hur det gick till, ehuru du själf var hufvudpersonen. Som jag kunde uppfatta, följde du dem in i ett af smårummen och gick där rakt fram till den sköna, där du stum blef stående en stund. Hennes kavaljer uppfattade detta närmande såsom en oförskämd närgångenhet och gick dig därför in på lifvet, frågande i spotsk ton:

»Min herre! Hvad vill ni här? Var så god och aflägsna er genast.»

»Hvad jag vill!» utropade du, »det skall ni strax få erfaras», och ryckande masken af ansiktet fortsätter du:

»Göra upp med ett par bedragare vill jag, och det skall jag ock, trots hela mexikanska armén!»

»Bedragare!» utropade officeren och rusade med dragen sabel mot dig. Du parerade hugget med en stol, hvori vapnet bet sig fast, och sänkte din dolk tvärs igenom mexikanens hals, så att han sjönk rosslande till golvet.

I detta ögonblick ljöd kreolskans nödrop, som dock öfverröstades af dansmusiken. Du flydde, och vi beträckt reträkten genom att bomma igen deras dörr och kasta undan nyckeln. På så sätt fick du nära en timmes försprång. Själfva begåfvo vi oss därifrån, men en af mina vänner följde på min tillsägelse förloppet. Den första som blef synlig i dörren var din sköna Virginia, som ropade på en läkare. Denne kom och förklarade såret ofarligt, När polisen sent omsider lade sig i saken, förklarade Virginia, som insåg den fara hon själf löpte, att det händt af våda under lek, hvartill officeren, som ej kunde tala, nickade bifall.

Strax därpå foro båda därifrån i en täckt vagn, och ingen har sett dem sedan här i staden. Värds- huset lade borgenärerna embargo på dagen efter, och då konkursstämningen ej kunde delgifvas, fingo de nöja sig med hvad som kunde fås.

Selma och jag hafva nu öfvertagit affären. Vi väntade, att du skulle ge dig tillkänna, men när detta ej skedde på fyra månader, gaf hon för sin del tappt och ingick i äkta förbund med mig, och vi äro öfverlyckliga i vår nya ställning, hvars enda skuggsida är min tjänst, den jag ej slipper förr än om fyra à fem år.

Mycket välkommen, om du får dina vägar häråt

men tag ej mycket pänningar med, ty då komma bor-
genärerna som glupande ulfvar.

Detta bref träffade mig i Texarkana, hvar-
ifrån jag först vågade skriva till mina vänner.
Som en missdådare flydde jag från St. An-
tonio genom skogar och vildmarker, öfverallt
fruktande polisens och mina förra kamraters
efterspaningar. Jag trodde nämligen hela ti-
den, att jag i min upphetsning dödat den för-
hatlige rivalen, och denna tanke lämnade mig
ingen ro hvarken dag eller natt.

Hvad jag under denna marsch på flera
hundra mil slet i vildmarken kan icke med
ord beskrivas, och jag afstår från hvarje för-
sök därtill. Under denna resa återsåg jag min
vän Holm som välbeställd målare i St. Filip.

Allt nog: efter tre veckor framkom jag all-
deles utmattad till Galveston vid Mexikanska
viken under föresats att angifva mig själf.
Detta beslut ändrades dock så snart jag ge-
nom tidningarna fick se, hur saken aflupit i
St. Antonio. Den angafs såsom en ren olycks-
händelse, och gärningsmannen var icke ens
nämnd, mycket mindre efterlyst. Den sårade
officeren, hvars namn var Don Miguel Balderos,
lät sig icke vidare ses i St. Antonio af lätt
begripliga skäl, och saken tystnade småningom
af sig själf.

19. Min vän Holms äfventyr i Nya världen.

Vid framkomsten till San Filip, en större ort redan då, belägen vid Brazosflodens nedre lopp, var jag så tillintetgjord af trötthet, att jag måste hvila ut ett dygn, kosta hvad det ville. Jag tog följaktligen in på närmaste boardinghouse, där jag först ville styrka mig med en ordentlig måltid, innan jag gick till sängs.

Sittande vid ett af källarsalens fönster, blir jag plötsligt midt öfver gatan varse en målarskylt, grannt utsirad i de kära svenska färgerna och försedd med namnet Holm.

»Om», tänkte jag, »det skulle kunna vara min reskamrat, f. d. målaregesällen, som etablerat sig i dessa civilisationens utkanter?»

Knappt var denna tanke färdig, förr än master H. själf blir synlig i dörren till sitt etablissement, styrande sina steg just till det ställe, där jag befann mig. Igenkännandet var ögonblickligt, ehuru han hade förändrat sig betydligt till sin fördel och såg behållen och välmående, för att icke säga skinande ut. Han var nämligen iförd sin yrkeshabit, som prälade i alla rägnbågens färger.

Under alla andra omständigheter skulle målarens plötsliga uppträdande i min väg värvat som en angenäm öfverraskning, men i mitt

nuvarande tillstånd fruktade jag till och med för ett sammanträffande och önskade mig långt därifrån. Jag vände följaktligen ryggen till då han trädde in i rummet, och åhörde under spänning hans samtal med husets värd.

Länge nog lyckades jag på detta sätt behålla mitt inkognito, men slutligen steg Holm dristeligen fram till mitt bord, kände ögonblickligen igen mig och utropade på ren svenska:

»Nej, men se, bror X., min reskamrat från gamla Sverige!» Nu var all förställning omöjlig, och vi flögo hvarandra i famn. Det ena ordet gaf det andra, och så måste jag följa honom hem och lätta mitt kvalda bröst.

Huru mycket jag anförtrodde honom af mina sorger minnes jag ej nu, men säkert är, att jag ganska lättvindigt halkade öfver episoden om den bedräglige mexikanaren, emedan han rådde mig att stanna i San Filip och »ta nya, friska tag» igen, som orden föllo.

Själff skildrade han sina öden i det »förlofvade landet» på ungefär följande sätt:

— Då vi skildes i Chicago, skyndade jag att uppsöka en släkting där, som bodde i en af stadens utkanter och ägde sin existens genom mjölkförsäljning. Han hade egen ladugård och tyckte det skulle bli bekvämt att för godt pris få en så stor springpojke med de myckna mjölkflaskorna.

Nåväl, man måste hålla god min i elakt spel, tänkte jag, och fogade mig i de nya förhållandena en tid bortåt. Men då han sedan ville öka sin välvilja genom att göra mig till koherde, brast tålmodet, hälst hans stora smålandsnäfvar visade en alltför liflig och ökad tendens att komma i nära beröring med mitt yfviga, sorgligt missvårdade hår.

Jag lopp »ifrån gettren och farbror min», medtagande det värderikaste, enligt min dåvarande åsikt, af mina jordiska ägodelar, nämligen mitt målarebetyg och en svensk psalmbok tillika med 14 dollars, dem jag ärligt förtjänat som kofösare och mjölmånglare.

Sålunda utrustad och glömmande att säga adjö, slog jag in på vägen som ledde till den stora västern, alla nykomlingars förlofvade land, och kom snart i sällskap med en skara finnar, som ämnade sig till Burlington för att söka arbete. Snuskigare folk har jag aldrig sett hvarken af hvit eller svart hudfärg, men så hade de ock bringat ned behofven för detta lifvets nödortft till ett minimum, som jag aldrig kunnat drömma om.

Att lefva på en brödskorpa och ett glas mjölk om dagen (ett enda mål) var för dem ett intet och därtill lågo de ute på marken under nätterna.

Men en sur, rökande pipa af järn buro

de ständigt i munnen, män och kvinnor lika, och den tycktes vara deras rätta lifselixir. Jag såg ingen enda af dem växla en dollar under den långa vandringen, men de voro lika hurtiga och glada, som om de dagligen stått upp från de egyptiska köttgrytorna. Jag sökte tjuta med ulfvarne, men for värre af dieten än de, ty vid framkomsten till Burlington tyckte jag mig hafva växt ur alla kläderna och var rätt glad, då en dansk bagare där i staden tog mig till lärgosse i sin affär, där man åtminstone ej led brist på brödfödan. Hos mr. Hansén fick jag det bra och stannade därför ett helt år. När jag en gång under denna tid var missnöjd, gick jag ut till ett par målaremästare i staden för att visa mina dokumenter, d. v. s. psalmboken med däri liggande målarelärlingsbetyg, utfärdadt af målaren Andersson i Vimmerby, men eget nog förstod ingen af dem att rätt uppskatta värdet af dessa rariteter, utan svarade helt brutalt:

— Baka bullar, du pojke; sådana där artister ha vi mer än nog af förut! Och därvid blef det.

Jag stoppade psalmboken och det dyrt förvärfvade »lärdomsdiplomet» i fickan och har sedan för ingen visat någondera delen.

1870 flyttade H. sin välsignelsebringande bullbakningsanstalt till S:t Louis, längre ned

vid Mississippifloden, och jag följde med såsom fullärd mästervsven.

Emellertid kom det »smolk i mjölken», sedan vi kommit midt in ibland fransmännen, och därför gaf jag mig en vacker dag till en fransk apotekare och tillika färghandlare, där jag åter blef i tillfälle att upplifva mina minnen från målaretiden. Värst var att förstå hans rotväliska till språk, som jag då aldrig hört ännu. Emellertid målade jag efter bästa förstånd en skylt, som föll honom i smaken och vann därpå småningom hans fulla förtroende.

Han hade en stor droge-plantering utanför S:t Louis, och där fick jag vistas å tider, då målningen ej gaf mig full sysselsättning i staden. Jag vattnade de sällsynta växterna, rensade dem från ogräs och sorterade dem vid skördetiden — allt till full belåtenhet. Det var mitt tredje yrke sedan jag kom till Amerika, och jag hade sannolikt blifvit fullgängen trädgårdsmästare, om ej en sak kommit emellan, som plötsligt »gjorde slag» för hela min framtid.

Vid denna tid ankom till S:t Louis en ung katolsk präst med det klingande namnet S:t Cyr, en man som till följd af såväl yttre företräden som predikotalang tog det svagare könet med storm. I öfrigt var han en äfven-

tyrare, som för oprästerligt lefnadssätt bestraffats i sitt hemland, Frankrike.

Äfven till min principals hus sträckte sig ryktet om den farlige mannen, och dess kvinnliga medlemmar skyndade att höra hans predikningar.

O svaga människohjärta! Hvem tyder dina dunkla gåtor?

Madame M. och hennes enda dotter *börja* att i hemmet skämta öfver den fagre prästen, men *sluta* med att bli blyxt galna i honom och följa honom öfverallt för att åhöra hans predikningar. Förtjusningen synes med tiden mera till- än aftaga, och damerna äro aldrig mer att finna i sitt hem, då pater C. uppträder offentligt i de olika kyrkorna.

M:r M., som är för indifferent att hänföras af vare sig katolsk kristendom eller brända lockar, misstänker ingenting, förr än den värde patern gör sin uppvaktning i huset och fruntimren liksom vilja bära honom på sina händer. Då först tar han bladet från munnen, men då befanns det vara för sent. Den gode apotekarens damer förklarade helt summariskt, att man måste mer lyda Gud än människor och gingo lika flitigt till andaktstunderna. Ja, dottern förklarade till och med, att man förr finge döda henne än afhålla henne från ordet.

Så en dag, då hon med tjänliga medel

skulle afhållas från aftongudstjänsten, hoppade hon i Mississippifloden, ur hvilken jag i sista stund lyckades dra upp henne vid håret.

Nu voro goda råd dyra. Apotekaren var alldeles utom sig och klagade hos de kyrkliga myndigheterna, hvilka dock icke kunde göra något vid en präst blott därför, att folk blef förtjust i honom.

Ur denna dilemma räddade jag familjen genom att föra de halfvridna damerna hit, där de ägde släktingar och vänner. Fru M. hade under tiden nyktrat till så pass, att hon insåg nödvädigheten af att byta om luft, och så snart vi befunno oss ombord, väl instufvade, tycktes dottern också komma till sig själf igen. Men vi måste bevaka henne under hela resan som en sinnessjuk, ty gärna föll hon i grubblerier och andlig extas.

Den långa resan utefter floden gick i allo lyckosamt, men då vi i Louisiana bytte om fordon och fingo med negerkuskarne att göra, höll det på att gå rakt på tok. Vid texikanska gränsen var det fullständigt inbördes krig mellan negrerna och de hvita, då vi anlände, och våra svarta kuskar körde af sympati båda vagnarne midt in i negerhopen, som förskansat sig vid en lada utmed vägen. Här haglade formligen alla slags kastvapen mot de täckta vagnarne, och vi väntade hvarje ögon-

blick att bli lynchade af den svarta pöbeln. Vi voro ock redan med våld utdragna ur vagnarne och bundna till händer och fötter, då i sista stund en af general Shermans pålitliga patruller till häst svängde upp framför ladan och befriade oss. Jag grep då min vaktare, en välskapad negeryngling, i det ulliga håret och gjorde honom själf fången, innan han hunnit hämta sig ur sin bestörtning.

Negrerna flydde hals öfver hufvud, och vi fingo oskadda fortsätta vår resa, eskorterade af ryttare ända fram. Den fångne negerynglingen hade vi med, bunden å kuskbocken; men damerna lade sig ut för honom hos myndigheterna, så att han gick ifrån affären tämligen helskinnad och ingick sedan i deras tjänst, då jag efter någon vecka i San Filip måste lämna dem och återvända till min herre.

Under den vecka jag tillbringade här i södern gjorde jag bekantskap med min blifvande hustru, en systerdotter till min principal; jag fann behag i landet, såg med förvåning att det led brist på »målare» och beslöt att lyckliggöra det med min höga närvaro. Jag anförtrodde mina planer åt fru M. som i allt stod mig redligen bi, ingaf mig godt hopp och rekommenderade mig till det bästa hos »vederbörande». Därpå återvände jag öfverlycklig till S:t Louis.

De obetydliga tjänster jag blifvit i tillfälle att göra denna förträffliga familj, blefvo icke obelönade.

Icke fullt ett år därefter rymde den gudomlige patern från S:t Louis från skulder och beundrarinnor, men tog för säkerhets skull med en af de senare, en ung öfversteänka, hvilken han kollrat bort med sina ljufva predikningar.

Vi reste då, min principal och jag, hit ned och funno hans dotter fullt återställd till hälsan. Hon skrattade till och med rätt godt åt slutet af paterns äfventyr och lofvade att aldrig mer hänge sig åt sådana galenskaper. Hennes utmärkte far, som blifvit underrättad om mina planer, hjälpte mig på allt sätt att realisera dem. Jag fick pänningar, möbler och husgeråd och kunde sätta upp egen verkstad, och sist men dock bäst: jag fick en god och älsklig hustru, som vi nu skola gå in och hälsa på.»

Så slutade min vän Holm sin berättelse och förde mig in till sin lilla, näpna fransyska, af hvars välklingande konversation jag dock ej begrep många ord. Så mycket såg jag, att hon var lycklig och nöjd med sin småländske målare, oaktadt de till modersmål och religion voro så olika.

Dagen Därpå reste jag till Galveston.

20. Tre månader i Galveston.

Af alla mina äfventyr i nya världen har intet så tårt på själens och kroppens krafter som detta sista, och vid framkomsten till Galveston var jag också att förlikna mera vid ett benrangel än en lefvande människa. Min olyckliga böjelse för Virginia, som i början kvalde mig mest, trädde i bakgrunden för medvetandet att till äfventyrs vara och blifva stämplad som en mördare. Obegripligt synes mig nu, att denna enda blodsutgjutelse kunde förorsaka mig sådana samvetskval, då icke en tanke en gång egnades åt alla de offer, jag nedskjutit på slagfältet, och dock är väl det ena mord så väl som det andra.

Emellertid bragte mig tidningarnas gynn-samma meddelanden någon tröst och ro, så att jag på nytt kunde tänka på min existens. En vecka låg jag och hvilade upp mig, hvar-till lyckligtvis medel förefunnos. De vackra vårdagarne lockade mig snart ut, och jag fann flera möjligheter att ta mig fram, blott jag hade vågat ge upp mitt namn och stället, därifrån jag var kommen. Men just detta drog jag mig för. Mina papper voro i bästa ordning, men jag ville ingenstädes ge mig till-

känna. Respängar hem saknades, och så kom den dag, då jag *måste* företaga mig något för att ej svälta ihjäl. O, hvad jag nu saknade de goda dagarne i St. Antonio!

En dag köpte jag en vindrufva af en kringvandrande fruktmånglare och gaf mig i språk med honom om hans affär och framtida utsikter.

Han köpte hvarje morgon sina frukter ute vid en landtgård, förde dem på en mulåsna till staden och sålde dem under dagens lopp med god förtjänst, tillräcklig för både honom, familj och öket.

»Hvarför», tänkte jag, »kan icke jag göra i samma affär; staden är tillräckligt stor för oss båda?»

Sagdt och gjordt. Jag sålde klockan och hvad mer som kunde undvaras, och begaf mig dagen därpå ut till landtgårdarne, där utan svårighet »varulagret» kunde inköpas, hvarpå jag bar det i två stora korgar, en fram till och en på ryggen, in till stadens torg, där första uppehållet gjordes. Åt skaffa åsna ansåg jag för dyrt och omständligt. Jag kunde gärna vara åsna själf, då jag burit mig så dumt åt. I en hel vecka gick detta bra, ty jag sålde billigt och fick många kunder. Men så en dag blef jag anhållen af en uniformerad herre, som frågade efter mitt pass och mina handelsrättig-

heter. När jag saknade båda delarne, blef jag anmodad att medfölja till polismästaren, som granskade mina papper och resolverade:

»Den anhållne pliktar en dollar för olaga handel, löser rättigheter, om han vill fortsätta med 50 cent, hvarjämte hans varulager förklaras förbrutet.»

Pass hade jag att ofördröjligen skaffa mig genom vederbörande myndigheter i S:t Antonio. Detta var allt. Han visste sålunda ingenting om mina transaktioner i S:t Antonio.

Glad var jag att komma för så godt köp ifrån det farligaste, löste handelsrättigheter som *foot cheaples* och fick genom svenske konsulns försorg ett interimspass, som godkändes både nu och för återstående delen af min vistelse i Förenta staterna.

Det som beslagtogs var af ringa värde, så att jag godt kunde klara mig och fortsätta handeln. Detta skedde ock utan vidare äfventyr hela sommaren, och därunder började jag hämta mig igen efter alla missöden, som öfvergått mig den sista tiden.

Mot hösten blef konkurrensen större och förtjänsten mindre. Detta i förening med gula feberns utbrott i staden bestämde mig för att lämna Galveston, där jag eljes började trifvas godt, trots det i viss mån förödmjukande i min ställning, jämförd med den föregående.»

21. Texarkana.

Lik en ödets kastboll hade jag nu varit omkring och försökt hvarjehanda, utan att kunna finna fast fot någonstädes. Med saknad såg jag i minnet tillbaka till den goda tiden i Antonio, och undrade, hur mina vänner hade det. Det reelaste hade varit, att återresa dit, men därtill saknade jag mod. Vid framkomsten till Texarkana, där järnvägsbyggnaden just då pågick, kunde jag ej längre styra min nyfikenhet, utan skref på vinst och förlust till min landsman Nilsson. Hans svar, meddeladt här ofvan, var sannerligen icke egnadt, att trösta mig i annat afseende än angående våldet mot mexikanaren.

Alltså var äfven Selma, min trogna Selma, förlorad för mig — det sista band, som höll mig kvar i detta usla land!

Denna underrättelse gaf mina tankar en ny riktning och stadgade beslutet, att nu fortast möjligt lämna ett land, som hade så föga att erbjuda annat än motgångar och vederstyggligheter af alla slag. Det gällde därför att i största hast anskaffa de erforderliga respängarne och sedan ge sig af. Längtan till det aflägsna hemlandet tilltog i samma mån,

som utsikterna härute förmörkades, och det tycktes de göra oupphörligt.

Texarkana är en järnvägsknut på gränsen mellan staterna Texas och Arkansas, cirka 50 svenska mil norr om Galveston. Dit kommo vi, en norrman och jag, som gjort sällskap, dels sjöledes uppefter Red River och dels gående utmed de nyanlagda vägarne. Något annat äfventyr inträffade ej under denna åtta dagars resa, än att jag kom i ordvexling med en neger på ångbåten och därigenom hardt när retat ett helt band svarta på mig.

Negeremancipationen hade just vid denna tid, genomkämpats till stor sorg för matadorerna i de södra staterna, och de svarta togo efter denna medgång på sig en min af spotsk själfständighet, hvarom deras förfäder icke ens vågat drömma.

Som sagdt, jag flyttade undan ett sådant där brushufvud, som på fartygets däck skymde utsikten för mig, med den påföljd, att jag inom ett ögonblick var omringad af minst 20 ulliga hufvuden och dubbelt så många svarta, valkiga knytnäfvar. Mina lugnande ord hörde ingen på, och först sedan jag vid kaptens mellankomst och på hans förslag bedt den skuffade om ursäkt, stillades oväsendet, som ett ögonblick hotade att antaga karaktären af en amerikansk lynchningscena med alla dess

ruskigheter. Jag blef af många hvita passagerare varnad för negrernas hämnd, och tog mig sedan noga i akt, då jag fick med negrer att göra under arbetet.

Detta började genast vid framkomsten. Mina meriter som underofficer och gammal järnvägsbyggare förskaffade mig visserligen tillfredsställelsen att först som förman och sedan som schaktmästare få deltaga i arbetet, men detta, som rastlöst drefs med amerikansk energi, blef för mig icke just lättare därför, snarare tvärtom. Jag fick 16 negrer under mitt befäl och i allt måste jag själf gå före och visa dem. Lata och uppstudsiga voro de ofta, men jag beväpnade mig med tålmod, i afvaktan att snart få lämna det hela.

Norrmannen och jag byggde oss en liten stuga af bräder i skogen, och tillbringade där de tider, arbetet gaf oss ledighet. Det gaf en viss hemtrefnad att, trots all tarflighet och brist, dock hafva eget tak öfver hufvudet och äta mat, som man själf hade lagat. Denna stuga, som jag afritade, och hvilken flyttades med allt efter arbetets fortgång norrut in i Arkansas, utgör mitt vänligaste minne från denna bedröfliga tid.

Under tre månader höll jag ut, men vinterns besvärligheter, det ihärdiga arbetet och oregelbundna lefnadssättet undergräfvade min förr

så goda hälsa. Jag gjorde därför af nödvändigheten en plikt, slutade i förtid och begaf mig på hemvägen, tagande denna öfver Chicago, i afsikt att låta den förträffliga onkeln, som narrat mig öfver till detta lika förträffliga land, komplettera min för sjukdomens skull icke fullt tillräckliga reskassa.

Slutord.

Efter nära sju års tid återsåg jag Chicago vårtiden 1876. Det är otroligt, hvad staden på dessa år gått framåt. Jag kände alls icke igen den mera. Hela kvarter voro nybyggda och många af de gamla afbrända. I stället för min farbrors ofta omtalade Svea-society fann jag en åttavåningars hög stenbyggnad, inrymande bland annat tryckeri för en svensk tidning, den han i förening med en litterärt bildad emigrant uppsatt. Affären påstods gå förträffligt, och jag tviflade ej därpå, ty mottagandet var nu ett helt annat än förut. Som tidningsman hade farbrodern följt med händelserna nere i Texas, och han tycktes vara stolt öfver, att kunna bland sina bekanta presentera en brorson, som klädt blodig skjorta i striden för mänsklighetens rättigheter och landets civilisation. Mycket tilltalades han äfven

INNEHÅLL.

	Sid.
1. Utresan	3
2. Svea-Society	7
3. Ute på egen hand.....	17
4. Hos en tysk farmare.....	20
5. Resor och äfventyr 1869	25
6. En potatisskörd	32
7. Den luffande repslagaren	36
8. Min svåraste vinter	42
9. Sjöarbetena vid Hudsonfloden	50
10. Värningen	56
11. Rekryttiden	62
12. Fem års krigstjänst i Texas	69
13. Striden vid Fort Conchio	73
14. Bandera-passet	80
15. Öfvergången af Rio Frio	85
16. Ett kärleksäfventyr i St. Antonius	88
17. Åter i civilkläder	92
18. Katastrofen	98
19. Min vän Holms äfventyr	109
20. Tre månader i Galveston	118
21. Texa kana	122
Slutord	125

